

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH SANDOMIERZA

AKTUALIZACJA

Sandomierz, październik 2009

*Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich
Sandomierza
opracowany przez:*

Świętokrzyską Agencję Rozwoju Regionu S.A.

Przy współpracy:

Urzędu Miejskiego w Sandomierzu,

a w szczególności Zespołu Zadaniowego ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza oraz przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich i Programu Rozwoju Lokalnego Miasta Sandomierza na lata 2007-2013, powołanego Zarządzeniem Burmistrza Miasta Sandomierza nr P.0151/7/2006 z dnia 16 marca 2006 r. (w skład którego wchodzi: Dyrektor Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji Janusz Chabel, Naczelnik Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego Grzegorz Cież, Naczelnik Wydziału Edukacji, Kultury i Sportu Ewa Kondak, Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich Robert Kotowski, Zastępca Burmistrza Krzysztof Krzystanek, Naczelnik Wydziału Gospodarki Gruntami i Rolnictwa Zofia Malec, Naczelnik Wydziału Urbanistyki i Architektury Wiesław Polak, Naczelnik Wydziału Nadzoru Komunalnego Albin Sękuł, Kierownik Referatu Windykacji Należności Jacek Szkodziński, Inspektor w Wydziale Techniczno-Inwestycyjnym Dominika Żak-Rosowska), pracującego pod przewodnictwem Zastępcy Burmistrza Miasta Sandomierza, Marka Bronkowskiego.

WPROWADZENIE	5
1 CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI W SANDOMIERZU.....	7
ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	7
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	8
MIESZKALNICTWO.....	10
WARUNKI PRZYRODNICZE.....	12
GOSPODARKA	13
TURYSTYKA	14
SFERA SPOŁECZNA	16
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	23
ANALIZA SWOT	27
2 POWIĄZANIE IDEI REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI NA POZIOMIE MIASTA I REGIONU.....	38
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI NA LATA 2007-2013	39
REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2007-2013.....	40
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO DO ROKU 2020.....	48
PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	49
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA SANDOMIERZA.....	50
STRATEGIA ROZWOJU GOSPODARCZEGO MIASTA SANDOMIERZA	51
3 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.....	53
OBSZARY REWITALIZACJI – WYBÓR I UZASADNIENIE.....	53
PODOBSZAR A.....	55
PODOBSZAR B.....	58
PODOBSZAR C.....	61
PODOBSZAR D.....	62
PODOBSZAR E.....	64
PODOBSZAR F.....	64
PODOBSZAR G.....	65
PODOBSZAR H.....	67
PODOBSZAR I.....	67
4 CELE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W OBSZARACH REWITALIZOWANYCH	72
CELE PRZESTRZENNE REWITALIZACJI	72
Planowane działania i projekty na obszarach rewitalizowanych w aspekcie przestrzennym.....	74
CELE REWITALIZACJI W ASPEKcie GOSPODARCZYM	82
Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie gospodarczym.....	83
CELE REWITALIZACJI W ASPEKcie SPOŁECZNYM	88
Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie społecznym	89
5 WYTYCZNE W ZAKRESIE MIESZKALNICTWA	93
6 KRYTERIA WYBORU PILOTAŻU I KOLEJNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ	95
7 OCZEKIWANE EFEKTY REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH SANDOMIERZA	97
8 PLAN FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU W LATACH 2007 – 2013	101
9 SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU.....	102

WPROWADZENIE

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich (LPROM) jest dokumentem, którego wykonanie zakłada pobudzenie aktywności lokalnej społeczności na rzecz szeroko rozumianego rozwoju Miasta Sandomierza poprzez realizację zdefiniowanego wachlarza przedsięwzięć społeczno-gospodarczych w zakresie:

- tworzenia warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- poprawy estetyki przestrzeni miejskiej,
- porządkowania „starej tkanki” urbanistycznej poprzez odpowiednie zabudowanie pustych przestrzeni w harmonii z otoczeniem,
- renowacji zabudowy budynków, w tym: obiektów infrastruktury społecznej oraz budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym a także ich adaptacji na cele gospodarcze, społeczne i kulturalne,
- poprawy funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych,
- przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych połączonych z działalnością gospodarczą.

Należy zaznaczyć, iż projekty ujęte w niniejszym opracowaniu stanowią jedynie propozycję przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji, a ich właściwa realizacja będzie zależna od bieżących uwarunkowań finansowych, aktualnych potrzeb środowiska lokalnego oraz dostępnych możliwości technicznych.

Jednocześnie, dopuszcza się możliwość dokonywania zmian w zapisach niniejszego dokumentu – stosownie do potrzeb: nowe zadania, modyfikacja obszarów problemowych, etc. Organem decyzyjnym w tym przypadku będzie Rada Miasta Sandomierza.

Słownik najważniejszych terminów:

- **Rewitalizacja** – „podejmowany w interesie publicznym proces przemian społecznych, przestrzennych, technicznych i ekonomicznych, mający na celu wyprowadzenie danego obszaru ze stanu kryzysowego, przywrócenie obszarowi jego funkcji i stworzenie warunków do jego rozwoju z wykorzystaniem jego charakterystycznych sił endogenicznych”.
- **Lokalny Program Rewitalizacji** – „opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę program wieloletnich działań w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej, prowadzący w założonym w nim okresie do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego i stworzenie warunków jego rozwoju”.
- **Obszar programu rewitalizacji** – „obszar dla którego opracowuje się i realizuje program rewitalizacji, obejmujący całość lub część obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym”.

1 CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI W SANDOMIERZU

Zagospodarowanie przestrzenne

Miasto zajmuje obszar 28,32km². Jego teren podzielony jest przez rzekę Wisłę na dwa zasadnicze rejony: część prawo i lewobrzeżną, połączone jednym mostem. Jest to najważniejsza cecha położenia geograficznego miasta Sandomierza i największa bariera komunikacyjna. W przeszłości funkcjonowały następujące nazwy dzielnic: Stare Miasto, Błonie, Kruków, Grodzisko, Gołębice, Rokitek, Mokoszyn, Kamień Plebański i Krakówka w części lewobrzeżnej, a Zarzekowice, Ostrówek, Osiedle Vitrum, Nadbrzezie, Trześć i Koćmierzów – w prawobrzeżnej. Obecnie funkcjonuje nazwa: Stare Miasto, poza tym dla określenia położenia obiektu w przestrzeni miejskiej używa się mian ulic. Charakteryzując na najbardziej ogólnym poziomie w/w obszary należy stwierdzić, że dzielnice położone na północnych i południowych peryferiach miasta są obszarami wiejskimi włączonymi w granice miasta, stąd w znacznej części są to użytki rolne, najczęściej sady. Na terenie miasta zaznaczają się trzy obszary przemysłowe: dwa w części prawobrzeżnej i jeden na wschodzie części lewobrzeżnej Sandomierza. W części lewobrzeżnej znajduje się najbardziej reprezentacyjna dzielnica miasta: Starówka. Przede wszystkim pełni ona funkcję mieszkaniową, ale w jej obszarze znajdują się również siedziby urzędów administracji lokalnej i państwowej, zakłady usługowe oraz różnego rodzaju sklepy. Funkcja mieszkaniowa dzielnicy powoli będzie zanikać – ustępując miejsca funkcjom kulturalnym i turystycznym.

Ze Starówką sąsiadują dzielnice mieszkaniowe wyposażone w podstawowe zaplecze handlowo-usługowe. Na terenie Sandomierza nie ma dzielnicy typowo handlowej, gdzie ulokowane by były wielkie centra handlowe, niemniej znajduje się tutaj licząca się w kraju giełda rolno-ogrodnicza, stanowiąca branżowy ośrodek handlowy.

Sandomierz posiada dużo terenów zielonych: Park Miejski, Park Piszczele oraz wąwozy i skwery. W części lewobrzeżnej znajduje się duży obszar chroniony – Góry Pieprzowe. Po obu stronach Wisły, w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki, znajdują się tereny interesujące przyrodniczo i potencjalnie atrakcyjne turystycznie.

Infrastruktura techniczna

Sandomierz nie leży przy żadnym z głównych (włączonych do sieci TENT) szlaków komunikacji krajowej transportu samochodowego. Jest to znaczne utrudnienie dla rozwoju miasta, gdyż działa zniechęcająco na potencjalnych inwestorów.

Źródłem **problemów komunikacyjnych** Sandomierza jest fakt, że drogi krajowe i powiatowe stanowią dla miasta główne arterie komunikacyjne, są więc obciążone zarówno ruchem miejskim jak i tranzytowym. Poza tym, stan techniczny dróg jest niezadowalający ze względu na odkształcenia, spękania i wykruszenia powierzchni. Stwarza to zagrożenie wypadkowe, zwiększa zanieczyszczenie środowiska w mieście, utrudnia pieszą i samochodową komunikację w obrębie dzielnic usługowo-mieszkaniowych, powoduje także opóźnienia w transporcie towarowym. Poza bieżącymi remontami poszczególnych odcinków, poprawiającymi wizerunek miasta, konieczne jest opracowanie całościowego programu rozwoju infrastruktury drogowej i komunikacyjnej miasta – zwłaszcza, że istniejąca obwodnica przestała spełniać pierwotnie założone funkcje.

Stacja kolejowa obsługuje ruch towarowy, w tym bocznice do huty szkła okiennego. Jednakże w transporcie towarowym największą rolę odgrywa transport samochodowy. Obecnie Polskie Koleje Państwowe nie prowadzą transportu pasażerskiego umożliwiającego dojazd do Sandomierza.

Komunikacja osobowa zamiejscowa to przede wszystkim autobusy PKS i mikrobusy małych przewoźników. Dworzec PKS ulokowany jest w centrum miasta.

Komunikację zbiorową miejscową stanowią 4 linie autobusów miejskich, co umożliwia przedostanie się z każdej dzielnicy do pozostałych. Przystanki autobusowe zlokalizowane są w odległości nie większej niż 20 min. drogi od osiedli mieszkaniowych.

W przypadku **transportu rzeczno** to Wisłą koło Sandomierza pływają małe statki turystyczne o niewielkiej wyporności. Rzeka na tym odcinku nie jest żeglowna dla transportu towarowego.

Z **sieci wodociągowej i kanalizacyjnej** mogą korzystać prawie wszyscy mieszkańcy miasta, nie mniej sieć wodno-kanalizacyjna na wielu odcinkach wymaga wymiany i remontu, zwłaszcza w najstarszej części miasta. Długość sieci wodociągowej to 165 km, sieci kanalizacyjnej ok. 121 km.

Miasto posiada oczyszczalnię ścieków (obecnie wymagającą remontu i modernizacji), obsługującą większą część miasta. Pozostałe rejony odprowadzają ścieki do Zakładu Oczyszczania Ścieków i oczyszczalni Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

W Sandomierzu funkcjonuje system zbiórki odpadów do indywidualnych pojemników w zabudowie jednorodzinnej oraz system zbiórki odpadów do większych pojemników w budownictwie wielorodzinnym. System ten obejmuje 96% mieszkańców¹. Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów szkła, makulatury, tworzyw sztucznych i odpadów wielkogabarytowych. Istnieje sortownia odpadów selektywnie zbieranych, nie ma natomiast zakładu, który prowadziłby odzysk materii lub energii z odpadów komunalnych. Dostępność pojemników na segregowane odpady jest ograniczona zwłaszcza w oddalonych od centrum dzielnicach. System segregacji śmieci „u źródła” wymaga poszerzenia, konieczna jest również kampania propagandowa zachęcająca ludność Sandomierza do segregowania odpadów w gospodarstwach domowych. Niska motywacja w tej dziedzinie wśród mieszkańców przekłada się na ciągle niewielką efektywność systemu zbierania odpadów w oddzielnych pojemnikach na poszczególne surowce wtórne.

Niewystarczający jest również system utylizacji odpadów. Poza instalacją do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych, nie ma innych instalacji służących neutralizowaniu odpadów szkodliwych². Na terenie Sandomierza nie ma wysypiska, śmieci są wywożone do gminy Baćkowice.

Potencjalnie wszyscy mieszkańcy miasta mogą korzystać z **sieci elektroenergetycznej**. Sandomierz przyłączony jest do krajowego systemu elektroenergetycznego przez dwa główne punkty zasilania 110/15kVo mocy 10/10 MVA i 16/16 MVA i obciążeniu 5,3MW, znajdujące się w prawo i lewobrzeżnej części miasta. Sieć energetyczna jest konserwowana i modernizowana w miarę potrzeb. Ogólnie można stwierdzić, że odbiorcy energii elektrycznej otrzymują energię o wymaganych parametrach technicznych, w sposób ciągły i niezawodny.

¹ Program Ochrony Środowiska Gminy Sandomierz, Sandomierz 2004

² Program Ochrony ...

Sandomierz jest głównym punktem rozdzielczo-pomiarowym **gazu** w byłym województwie tarnobrzeskim, stąd sieć gazownicza w mieście jest dość dobrze rozwinięta. Znajduje się tu 104,5km gazociągu, w tym gazociągi wysokoprężne³.

Sieć ciepłownicza to 16,8km instalacji⁴, źródłami ciepła są 2 kotłownie wysokoparametrowe i szereg kotłowni lokalnych. Sieć zaspokaja potrzeby mieszkańców miasta oraz zakładów usługowych. Należy jednak zaznaczyć, że znaczna część lokalnych kotłowni to kotłownie wymagające unowocześnienia i poprawy stanu technicznego, więc należy je stopniowo modernizować. Najbardziej dotyczy to Starówki i osiedla Rokitek Zakłady przemysłowe posiadają własne kotłownie, spełniające wymagane normy ekologiczne.

Rozwój gospodarczy i przestrzenny Sandomierza oraz poprawa warunków życia ludności uzależnione są od modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej miasta z uwzględnieniem lokalnych ograniczeń i najpilniejszych potrzeb.

Mieszkalnictwo

W Sandomierzu większość mieszkań stanowi własność osób fizycznych i spółdzielni mieszkaniowych. Znaczna część lokali znajduje się w budownictwie indywidualnym mniej lub bardziej rozproszonym. „Blokowiska” zajmują stosunkowo niewielki obszar miasta, lokują się w bezpośrednim sąsiedztwie Starego Miasta i na osiedlu Rokitek, a także w Sandomierzu prawobrzeżnym – osiedle przyzakładowe.

Stan zasobów mieszkaniowych na koniec 2005r. w Sandomierzu wynosił 8 535 mieszkania, posiadających łącznie 30 469 izby, o łącznej powierzchni użytkowej 538 993m².

Wielkość komunalnego zasobu mieszkaniowego to 884 mieszkania, dodatkowo 21 mieszkań socjalnych. Powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę to 21,4m², co znacznie odbiega od średniej wojewódzkiej wynoszącej 22,8m². Średnia powierzchnia mieszkania w Sandomierzu wynosi 63,2m²; to jest nieco powyżej średniej wojewódzkiej dla miast: 60,4m².⁵ Mała powierzchnia użytkowa przypadająca na mieszkańca jest cechą charakterystyczną obszarów miejskich. Problem jest szczególnie widoczny w lokalach znajdujących się w blokach z tzw.

³ bip.um.sandomierz.pl wersja z 02.04.2007

⁴ bip.um.sandomierz.pl wersja z 02.04.2007

⁵ GUS, www.stat.gov.pl/bdrr

wielkiej płyty wybudowanych w latach siedemdziesiątych, a należy zaznaczyć, że większość sandomierskich mieszkań pochodzi właśnie z tego okresu. Problem mieszkaniowy na osiedlach tego typu pogarsza fakt, że wiele z tych budynków wymaga gruntownych remontów. Poza tym mała architektura jest niedostosowana do wymagań potencjalnych mieszkańców. Efektem powyższego zjawiska jest starzenie się osiedli z betonowej płyty – osoby młode, zwłaszcza dobrze sytuowane, nie decydują się na zamieszkanie w powyższych dzielnicach. Proces łagodzony jest przez fakt korzystnego położenia komunikacyjnego.

Standard zamieszkania uzależniony jest od stopnia uzbrojenia technicznego mieszkań. Pomimo, iż w Sandomierzu nie wszystkie budynki mieszkalne posiadają podstawową infrastrukturę sanitarną, sytuacja jest dość dobra. Do wodociągu z sieci jest podłączonych 8173 mieszkania, co stanowi 95,7% ogółu mieszkań. Ustęp splukiwany z odprowadzeniem do sieci lub urządzenia lokalnego posiada 7979 – 93,5% mieszkań – brak tego urządzenia występuje głównie w mieszkaniach będących własnością osób fizycznych i zakładów pracy. Łazienkę posiada 92,9% mieszkań, 89,4%% wyposażone jest w gaz z sieci, ze zbiorowego lub indywidualnego centralnego ogrzewania korzysta 90,5% mieszkań⁶. Podsumowując, najgorsza sytuacja panuje w mieszkaniach będących własnością osób fizycznych, w budynkach starszych niż 50 lat. Wymagają one modernizacji i remontów, na które często nie stać ich właścicieli.

Największe ograniczenia w dostępie do mediów występują na obrzeżach miasta, w starym jednorodinnym budownictwie oraz w kamienicach położonych poza ścisłym centrum turystycznym. Często brak w nich dostępu do podstawowej infrastruktury sanitarnej – łazienki, ciepłej bieżącej wody w mieszkaniu. Gruntownego remontu wymaga także instalacja wodno-kanalizacyjna na Starym Mieście.

Przyrost masy mieszkaniowej następuje głównie dzięki budownictwu indywidualnemu na obrzeżach miasta, w dzielnicach domków jednorodzinnych, jest on jednak niewielki. Bez znacznych inwestycji w zasoby mieszkaniowe, sytuacja w mieście nie poprawi się. Konieczne są zarówno prace remontowo-modernizacyjne, jak i budowlane w zakresie mieszkalnictwa zbiorowego.

⁶ GUS, www.stat.gov.pl/bdrr

Warunki przyrodnicze

Warunki przyrodnicze panujące w rejonie Sandomierza predestynują miasto do pełnienia roli ośrodka turystyki oraz centrum spedycyjnego owoców i warzyw wytworzonych w powiecie.

Atrakcyjność turystyczną miasta wspiera obecność w jego granicach znacznych połąci terenów zielonych o wysokich walorach estetycznych i przyrodniczych: miasto położone jest nad Wisłą, a stroma nadwiślańska skarpa uwypukla walory architektoniczne Starówki. Poza tym tereny nadwiślańskie stanowią doskonały potencjał do zagospodarowania na cele rekreacyjne i rozrywkowe, a rozpoczęta właśnie inwestycja pod nazwą „Rewitalizacja Starego Miasta w Sandomierzu - Bulwar Piłsudskiego” stanowi dodatkowy atut i potencjał do wykorzystania w celu uatrakcyjnienia pobytu turystów w Sandomierzu (podobnie jak ciągi pieszo-rowerowe, łączące tereny nadwiślańskie z Parkiem Piszczele).

Atrakcję przyrodniczą stanowią również liczne wąwozy znajdujące się w samym mieście, jak i w bezpośrednim jego sąsiedztwie. Najpiękniejszy i najbardziej z nich znany to Wąwóz Królowej Jadwigi, położony w południowo-zachodniej części miasta.

Rezerwat „Góry Pieprzowe” znajduje się bezpośrednio przy granicy miasta. Na terenie rezerwatu odnotowano 397 gatunków roślin, w tym gatunki chronione, rzadkie, a nawet endemiczne. Roślinność, w postaci zieleni urządzonej, nie zajmuje dużych powierzchni, tworząc izolowane wyspy wśród zabudowań. Na terenie miasta znajduje się Park Miejski, Park Piszczele oraz ogródki działkowe. Szczególnie pierwszy z w/w, Park Miejski przy ul. Mickiewicza, wymaga zagospodarowania lub modernizacji istniejącej infrastruktury.

Tereny zielone rozproszone są w przestrzeni miejskiej tak, że dostęp do nich mają wszyscy mieszkańcy lewobrzeżnej części miasta. Mieszkańcy prawobrzeżnej muszą wyjeżdżać poza miasto lub na drugi brzeg Wisły, by odpocząć na „łonie natury”.

Teren Kotliny Sandomierskiej należy do obszarów o najbardziej sprzyjających rolnictwu warunkach klimatycznych. Gleby klasyfikują się do najbardziej urodzajnych w kraju. Na terenach wyżej położonych są to, w przeważającej części, gleby

brunatne i czarnoziemy właściwe; na Równinie Tarnobrzesckiej gleby brunatne i bielicowe; w obszarze zalewowym przeważają gleby madowe. Lessy i mady zaliczane są do najwyższych klas bonitacyjnych, a w rejonie Sandomierza stanowią one 86,3% użytków rolnych. Występuje tu najdłuższy, obok Niziny Śląskiej, okres wegetacji – ponad 220 dni.

Gospodarka

Na dzień 30 września 2009r. w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Sandomierza – osoby fizyczne i spółki cywilne – zarejestrowanych było 2492 podmiotów⁷. (na dzień 31 marca 2007r – 2501). Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg wybranych sekcji PKD w 2005r. (wliczono w statystyki także podmioty państwowe, ale pominięto osoby prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne)⁸:

rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	13
przemysł	208
budownictwo	225
handel i naprawy	1477
hotele i restauracje	125
transport, gospodarka magazynowa i łączność	220
pośrednictwo finansowe	128
obsługa nieruchomości i firm, nauka	437
Pozostałe	553
RAZEM	3386

Zakłady przemysłowe zlokalizowane są na terenie trzech dużych obszarów: w części prawobrzeżnej, w zachodniej partycji, znajduje się największy z nich – huta szkła, we wschodniej m.in. Izba Celna i zakłady przetwórstwa spożywczego. Strefa lewobrzeżna to przede wszystkim Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A. Poza trzema głównymi obszarami przemysłowymi zlokalizowanych jest jeszcze kilka

⁷ www.sandomierz.pl, w statystykach tych są zarejestrowane podmioty, których siedziba znajduje się na terenie miasta Sandomierz, nie ma podmiotów działających na terenie Sandomierza, a zarejestrowanych w innych urzędach gminy.

⁸ GUS, Województwo świętokrzyskie. Podregiony Powiaty, Gminy, 2006. Dane na dzień 31.12.2005.

Powyższe dane nie świadczą o gwałtownym spadku liczby przedsiębiorstw w Sandomierzu. Ewidencja działalności gospodarczej w gminie nie obejmuje podmiotów prawnych prowadzących działalność gospodarczą na jej terenie.

znaczących przedsiębiorstw np. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w północno-zachodniej części miasta na osiedlu Rokitek.

Usługi koncentrują się w centralnej części miasta: Stare Miasto oraz wzdłuż ulic Mickiewicza, Słowackiego, Żeromskiego, Koseły i Ożarowskiej. Firmy oferujące podstawowe usługi (sklepy, usługi fryzjerskie itp.) znajdują się w dzielnicach mieszkaniowych po obu stronach Wisły. Występuje pewna koncentracja niektórych typów usług w konkretnych rejonach miasta np. turystyczne lokują się głównie na Starym Mieście, administracja na Starówce oraz przy ulicy Mickiewicza.

Tereny rolnicze okalają zurbanizowaną część miasta, zwłaszcza z południowej i północnej strony użytki rolne zajmują znaczną powierzchnię terenu znajdującego się w granicach Sandomierza. W granicach miasta Sandomierza funkcjonuje ok. 1500 gospodarstw rolnych. Ich ilość stale się zmniejsza. Proces ten należy wspierać ze względu na potrzeby urbanistyczne miasta.

Tylko 3,7% podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora publicznego, trzeba jednak zaznaczyć, że w tymże sektorze zatrudnienie znajduje 47,7% pracujących (nie uwzględniono podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie). Oznacza to, że większość przedsiębiorstw prywatnych to firmy małe i średnie, zatrudniające nie więcej niż 250 osób. Największa część podmiotów to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stosunkowo dużo (w porównaniu z pozostałymi miastami powiatowymi w województwie świętokrzyskim) notuje się podmiotów należących do III sektora – organizacji pozarządowych (67), co plasuje Sandomierz na 3 pozycji w województwie, po Ostrowcu Świętokrzyskim i Starachowicach. Niepokojącym jest fakt, że tylko w 16 spółkach handlowych zaangażowany jest kapitał zagraniczny.

Turystyka

Ruch turystyczny w Sandomierzu koncentruje się w zasadzie w jednej dzielnicy miasta – Starówce. Turyści zazwyczaj nie korzystają z obiektów kulturalnych i sportowych znajdujących się poza ścisłym centrum. Niewątpliwą szansą dla rozwoju miasta jest zwiększenie liczby turystów odwiedzających miasto, wydłużenie czasu pobytu (przeciętnie turyści spędzają w Sandomierzu 1-2 dni), oraz poszerzenie przestrzeni odwiedzanych przez turystów i rozwój turystyki „konferencyjno-szkoleniowej”. Sandomierz zaliczany jest do najcenniejszych,

historycznych zespołów urbanistyczno-krajobrazowych w Polsce. Krajobrazowe wartości Sandomierza charakteryzują się m.in. tym, że zabytkowa część miasta usytuowana jest na wysokiej skarpie, co powoduje, że jest ona widoczna z dużej perspektywy od strony południowo-wschodniej.

Do wyjątkowych walorów historyczno-kulturowych i krajobrazowych należą:

- Zespół Starego Miasta w granicach wyznaczonych fragmentami murów średniowiecznych (jeden z najlepiej zachowanych zespołów staromiejskich w Polsce);
- Wzgórze Staromiejskie, gdzie znajdowała się pierwotna osada miejska;
- dawne przedmieścia: Opatowskie, Zawichojskie i Krakowskie;
- Krajobraz Wyżyny Sandomierskiej, z rezerwatem Góry Pieprzowe i Wzgórzem Salve Regina;

Na terenie Sandomierza wyznaczono trasy rowerowe przebiegające przez najbardziej interesujące tereny miasta. Korzystają z nich raczej mieszkańcy niż osoby przyjeżdżające. Trasy te nie obejmują jednak całego obszaru miasta. Dla usprawnienia komunikacji oraz zwiększenia bezpieczeństwa cyklistów istnieje konieczność budowy tras rowerowych na terenach istniejących osiedli oraz uwzględniania ich budowy na terenach planowanych do zagospodarowania przez infrastrukturę mieszkaniową.

Miasto nie prowadzi statystyk dotyczących ilości turystów. Liczbę tę można oszacować na podstawie sprzedaży biletów do najczęściej odwiedzanych obiektów zabytkowych, jednak są to szacunki zaniżone. Zgodnie z nimi w roku 2009 (do końca września) miasto odwiedziło około 130 000 osób. Statystyki te nie odzwierciedlają w pełni skali zjawiska – nie uwzględniają osób przyjeżdżających do Sandomierza na szkolenia i konferencje oraz turystyki sportowej, a także sytuacji, kiedy osoby będące w Sandomierzu kolejny raz, nie zwiedzają podziemnej trasy turystycznej ani Bramy Opatowskiej (a więc nie kupują biletów).

W mieście funkcjonuje 850 miejsc noclegowych o różnym standardzie, i jest to ilość niewystarczająca. Zainteresowanie Sandomierzem stale wzrasta (szczególnie po emisji popularnego serialu, którego akcja rozgrywa się w Sandomierzu – „Ojciec Mateusz”) rośnie więc zapotrzebowanie na miejsca noclegowe (szczególnie te tańsze), można również zaobserwować niewystarczającą wydolność szeroko rozumianej bazy gastronomicznej.

Brakuje miejsc parkingowych, zwłaszcza w centrum, w miejscach umożliwiających szybkie dotarcie do zabytkowej dzielnicy miasta, zamkniętej dla ruchu pojazdów.

Sfera społeczna

Demografia

Miasto Sandomierz na koniec września 2009 r. zamieszkiwało 25 248 osób (na koniec lipca 2006r. 25 647 osób), w tym kobiet znacznie więcej niż mężczyzn: 13 492 w stosunku do 11 756 (w połowie 2006 roku liczby te wynosiły odpowiednio: 13 687 w stosunku do 11 960, na 100 mężczyzn przypadało 114,4 kobiety)⁹. Udział mieszkańców miasta w ogólnej liczbie ludności województwa wynosi 1,97%.

Średnia gęstość zaludnienia w mieście kształtowała się w 2006r. na poziomie 890,5 osoby/km² i była znacznie niższa niż analogiczny wskaźnik dla miast powiatowych województwa świętokrzyskiego (bez miasta na prawach powiatu – Kielc) wynoszącego 1041,09 osoby/km². Świadczy to o małym udziale zabudowy mieszkaniowej wielopiętrowej w ogólnej zabudowie miasta. Największa gęstość zaludnienia występuje na obszarach osiedli z wielkiej płyty betonowej – Rokitek oraz na Starym Mieście, gdzie lokale mieszkalne znajdują się również w budynkach wielokondygnacyjnych – kamienicach.

Liczba ludności miasta Sandomierza ma tendencję spadkową, co jest efektem ujemnego przyrostu naturalnego, który na koniec II kwartału 2009r. wyniósł -2,6 (w 2005 wynosił -2,4), oraz ujemnego salda migracji, które dla powiatu sandomierskiego w omawianym roku wynosiło -3,3¹⁰. Należy jednak zaznaczyć, że na tle województwa nie są to liczby alarmujące – dla porównania: przyrost naturalny w powiecie pińczowskim wyniósł -6,9, kazimierskim -5,1. Jedynym powiatem w województwie notującym dodatnie wskaźniki jest powiat kielecki z przyrostem na poziomie 1,8 (miasto na prawach powiatu, Kielce 1,0).

Na kształtowanie się poziomu zaludnienia obszaru miasta miały wpływ - oprócz procesów demograficznych - także ruchy migracyjne. Ujemne saldo migracji odgrywa coraz większą rolę w spadku liczby ludności obszaru miasta. Migrują przede wszystkim ludzie młodzi, z wykształceniem wyższym lub zawodowym

⁹ www.sandomierz.pl

¹⁰ GUS, www.stat.gov.pl/bdr

(zasadniczym i średnim). Ponieważ tendencja ta nasiliła się po roku 2004, brak jest danych na temat powrotów tych osób – jeszcze nie minął okres, po którym można się spodziewać reemigracji. Wyjazdy tej grupy społecznej – w wieku rozrodczym – w połączeniu z ogólnoeuropejską tendencją do spadku dzietności, niosą zagrożenie lawinowego starzenia się społeczności lokalnej.

Obciążenie ekonomiczne mieszkańców w wieku produkcyjnym w Sandomierzu jest mniejsze niż przeciętne w województwie, wynika to zarówno z mniejszego udziału w populacji ludzi młodych, jak i starych, przy czym tych drugich jest znacznie mniej. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią ok. 21% populacji Sandomierzan, osoby w wieku poprodukcyjnym 16%. Stosunkowo mała liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest zjawiskiem korzystnym, ale niestety osoby starsze swoje życie ograniczają często do grona rodzinnego i telewizji, rezygnując z aktywności w sferze publicznej. Polscy seniorzy w większości żyją w rodzinach swych dzieci i sprawy rodziny stanowią podstawowy przedmiot ich troski. W miastach, gdzie atomizacja społeczeństwa jest znaczna, seniorzy często pozbawieni są możliwości angażowania się w satysfakcjonującym stopniu w życie dzieci, a co za tym idzie, czują się niepotrzebni. Stanowią ogromny, a niewykorzystany społecznie potencjał, który łatwo może się przerodzić w słabą stronę lokalnych społeczności.

Współczynnik feminizacji w Sandomierzu jest dość wysoki, ponieważ wynosi 114,1. Analogiczny wskaźnik dla województwa świętokrzyskiego wynosi 104,8. Średni dla populacji współczynnik feminizacji nie obrazuje w pełni struktury płci. W starszych grupach wiekowych występuje bowiem znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami, która spowodowana jest nadumieralnością mężczyzn. Dodatkowo, w krajach przechodzących transformację ustrojową notuje się znaczny wzrost śmiertelności mężczyzn także w wieku produkcyjnym, co wskazuje, że feminizacja społeczności polskiej, a tym samym i sandomierskiej będzie się pogłębiać.

Problemy społeczne

W Sandomierzu widoczne jest stosunkowo nieduże uzależnienie od środków utrzymania poza-zarobkowych, gdyż tylko dla 28,7% osób głównym źródłem dochodów jest renta lub emerytura. Średnio na utrzymaniu jednego emeryta pozostaje 0,23 osoby.

Nieco gorzej wygląda sytuacja rencistów – jeden utrzymuje 0,36 osoby. Są to jednak dość niskie wartości, jak na województwo świętokrzyskie¹¹.

Z pomocy społecznej korzysta prawie 360 rodzin. Najwięcej z nich zamieszkuje okolice placu Konstytucji 3 maja, tzw. osiedle huty oraz centrum miasta: przy ulicach Mickiewicza i Słowackiego.

Tabela: Ilość gospodarstw domowych otrzymujących dodatek mieszkaniowy w styczniu 2007r.

Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość
Armii Krajowej	11	Krukowska	6	Portowa	16
Baczyńskiego	75	Lubelska	5	Puławiaków	1
Cieśli	8	Lwowska	1	Rynek	27
Czachowskiego	11	Maciejowskiego	27	Schinzla	3
Długosza	2	Mickiewicza	72	Słowackiego	65
Kosęły	25	Milberta	11	Sokolnickiego	3
Kościuszki	3	Mokoszyńska	2	Staromiejska	1
Krępianki	1	Ogrodowa	8	Zamkowa	12
Króla	78	Opatowska	7	Żółkiewskiego	62
Krótką	1	Podole	3	Żydowska	1

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu

Tabela: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej

Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość	Nazwa ulicy	ilość
Akacyjowa	2	Konstytucji 3 Maja	2	Ogrodnicza	5	Rynek	16
Armii Krajowej	7	Krakowska	5	Ogrodowa	6	Salve Regina	2
Baczyńskiego	25	Króla	37	Opatowska	6	Schinzla	8
Bosmańska	5	Krucza	8	Ostrówek	2	Słowackiego	18
Browarna	5	Krukowska	10	Ożarowska	4	Staromiejska	2
Cegielniana	1	Kwiatkowskiego	2	Piszczele	2	Świerkowa	1
Cieśli	6	Lubelska	8	Podmiejska	5	Trzeźniowska	6
Czyżewskiego	6	Lwowska	9	Podole	2	Wąska	2
Gierlachów	1	Łąkowa	1	Pogodna	1	Wojska Polskiego	1
Gołębice	2	Maciejowskiego	12	Podwale Dolne	2	Zaleśna	1
Katedralna	3	Mickiewicza	26	Portowa	17	Zamiejska	5
Kochanowskiego	2	Milberta	4	Powisłe	3	Zamkowa	3
Kosęły	18	Nadbrzeżna	2	Puławiaków	1	Zawichojska	1
Kościuszki	3	Nowa	4	Rokitek	2	Żeromskiego	3
						Żółkiewskiego	16

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu

¹¹ GUS, Narodowy Spis Powszechny 2002

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że dla stosunkowo dużej części ludności głównym źródłem utrzymania jest praca najemna. 52% ludności czerpie z niej największą część budżetu domowego. 9,7% ludności utrzymuje się z pracy na rachunek własny, 2,7% ludności miasta utrzymuje się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym.¹²

W Sandomierzu nie notuje się obszarów, w których występuje podwyższona zachorowalność na określony typ schorzeń. Większa zachorowalność występuje wśród osób starszych, bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, osób z niskim wykształceniem.

Niepełnosprawność jest problemem, z którym spotykają się mieszkańcy wszystkich dzielnic Sandomierza. Rozproszenie osób niepełnosprawnych na terenie miasta pozwala na łatwiejszą ich integrację społeczną, ale zwiększa koszty przystosowania otoczenia do ich potrzeb z racji konieczności zmian na obszarze całego miasta, a nie tylko na wybranych terenach.

Aktywność obywatelska

Aktywność obywatelska wyrażająca się w korzystaniu z czynnego prawa wyborczego jest dość niska. Mieszkańcy Sandomierza nie angażują się w życie publiczne, nawet na najniższym z możliwych poziomie – uczestnictwie w wyborach. Frekwencja w 1 turze wyborów samorządowych w 2006r. wynosiła 32,5%, w drugiej była nieco wyższa 37,1%¹³.

Główne obszary aktywności organizacji pozarządowych to opieka społeczna, sport i kultura, a także branżowe zrzeszenia przedsiębiorców, przy czym należy zaznaczyć, że znaczna liczba organizacji III sektora to filie i oddziały stowarzyszeń ogólnokrajowych.

Prężnie działającymi jednostkami w obszarze kultury są: Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej, Klub Sandomierskiego Stowarzyszenia Kulturalnego Lapidarium oraz Chorągiew Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej. Poza tym, znaczne zasługi w propagowaniu Sandomierza w szerokich kręgach mają: Towarzystwo Naukowe Sandomierskie oraz Klub Miłośników Sandomierza poprzez wydawanie

¹² GUS, Podstawowe informacje ze Spisów Powszechnych, Gmina miejska Sandomierz, 2002

¹³ Państwowa Komisja Wyborcza, www.wybory2006.pkw.gov.pl

czasopism, organizowanie konferencji, prowadzenie prac naukowych oraz poprzez prowadzenie strony internetowej związanej z miastem. Miasto promują także inne organizacje pozarządowe posiadające własne strony internetowe. Ta forma reklamy pozwala dotrzeć do odbiorców z całego świata.

Z obszaru pomocy społecznej najprężniej działają Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz organizacja Caritas Sandomierska, która oprócz akcji charytatywnych prowadzi także Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej.

Mocną stroną społeczności sandomierskiej są kluby sportowe propagujące aktywny tryb życia wśród dzieci i młodzieży, a także dorosłych. Liczną grupę stanowią uczniowskie kluby działające przy szkołach.

Na terenie Sandomierza jest zarejestrowanych ok. 30 organizacji pozarządowych, ale tylko część z nich prowadzi działalność na skalę pozwalającą zaistnieć im w świadomości mieszkańców.

Rynek pracy

Obecnie stopa bezrobocia w powiecie sandomierskim kształtuje się na względnie niskim poziomie – na koniec roku 2008 wyniosła 10,1 % (na koniec roku 2006 13,8%¹⁴ - wśród powiatów woj. świętokrzyskiego sandomierski zajmuje 4 miejsce pod względem zatrudnienia ludności). Powyższe wynika głównie z rolniczego charakteru powiatu.

W samym mieście Sandomierz zarejestrowanych jest 1166 bezrobotnych(dane na dzień 30 września 2009r.), z czego 53,0% stanowią kobiety. Dla porównania – w październiku 2007r. wartości te wynosiły odpowiedni 1534 osoby i 50,17%. Tylko 108 (w październiku 2007 – 123) bezrobotnych jest uprawnionych do pobierania zasiłku, co oznacza, że bardzo znikomemu odsetkowi bezrobotnych udaje się znaleźć pracę na okres powyżej roku. Wyrejestrowują się na parę miesięcy, a po tym okresie „wracają do statystyk” urzędu pracy. 26,76% bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy – jest długotrwale bezrobotnymi, co oznacza znaczną poprawę w stosunku do roku 2007, kiedy

¹⁴ PUP Sandomierz, www.pup-sandomierz.neostrada.pl

wartość ta wynosiła 56,2%¹⁵. Długotrwale bezrobotni to grupa najbardziej narażona na wykluczenie społeczne (o ile już nie wykluczona społecznie), przy czym w wypadku osób bezrobotnych mówi się raczej o samowykluczeniu, wycofaniu się z uczestnictwa w życiu społecznym. Unikanie kontaktów formalnych i nieformalnych, zwłaszcza z osobami pozostającymi czynnymi zawodowo, utrudnia powrót na rynek pracy, gdyż ogranicza dostęp do informacji. Dodatkowo, długotrwałe bezrobocie wyrabia często postawę roszczeniową lub tzw. zaradność patologiczną – uczy osobę, jak zdobywać środki finansowe nie podejmując legalnej pracy zarobkowej (korzystając z usług pomocy społecznej i instytucji charytatywnych, lub, co gorsza, schodząc na drogę przestępczości).

Kumulacja zjawiska długotrwałego bezrobocia w pewnych dzielnicach miasta potęguje jego negatywne skutki. W Sandomierzu nadal notuje się większe skupiska osób bezrobotnych w dzielnicach mieszkaniowych w lewobrzeżnej części miasta oraz na terenie Starego Miasta, zwłaszcza przy ulicach poza reprezentacyjną częścią tej dzielnicy.

Struktura wiekowa osób bezrobotnych jest bardzo niekorzystna. Osoby w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowią 69,90% (w październiku 2007 - 67%) ogółu bezrobotnych w mieście. Problemy ze znalezieniem zatrudnienia w tej grupie wiekowej przekładają się na szereg niekorzystnych zjawisk demograficznych i gospodarczych – ujemny przyrost naturalny, migracje, brak rozwoju sektora gospodarki, skostnienie struktur zatrudnienia zwłaszcza w sektorze publicznym, spadek konsumpcji dóbr trwałych – obniżony popyt na mieszkania, meble, artykuły gospodarstwa domowego, usługi remontowe, stolarskie itp. Obniżenie popytu wymusza na przedsiębiorcach obniżenie podaży, co oznacza spowolnienie rozwoju gospodarki, a to znowu zmniejsza liczbę miejsc pracy na lokalnym rynku.

Problematykę bezrobocia w Sandomierzu należałoby jednak rozpatrywać na tle całego kraju i województwa. Średni procent bezrobotnych (w stosunku do aktywnych zawodowo), na koniec 2008r. wynosił w Polsce 9,5, a w województwie świętokrzyskim 13,9. Dla porównania – w województwie śląskim – 6,9%, podkarpackim 13,1%. Wartość dla powiatu sandomierskiego (10,1), zbliżona jest do średniej krajowej, i na tle województwa wydaje się dosyć dobrą. Ilustruje to poniższa tabela¹⁶:

¹⁵PUP Sandomierz,...

¹⁶GUS, Województwo Świętokrzyskie, dane na koniec 2008r.

WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE	Bezrobotni zarejestrowani (w tys.)	Stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w %
	77,7	13,9
<i>Podregion kielecki</i>	52,0	15,9
Kielecki	14,3	20,1
Konecki	8,0	22,2
Ostrowiecki	7,3	16,3
Skarżyski	6,6	22,5
Starachowicki	5,4	13,9
m. Kielce	10,5	9,7
<i>Podregion sandomiersko-jędrzejowski</i>	25,7	11,2
Buski	3,2	8,9
Jędrzejowski	4,3	11,6
Kazimierski	1,7	10,1
Opatowski	4,5	16,4
Pińczowski	1,6	8,3
Sandomierski	3,9	10,1
Staszowski	3,6	10,5
Włoszczowski	3,0	13,9

W Sandomierzu najwięcej ludzi znajduje zatrudnienie w usługach nierynkowych, należących do sektora publicznego. Najwięcej osób zatrudnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – szpital. Oznacza to, że państwo i samorząd nadal są największym pracodawcą w mieście. Ze względu na istnienie dużych zakładów produkcyjnych, lokujących się na terenie Sandomierza, niewiele mniej osób pracuje w sektorze przedsiębiorstw oraz – co charakterystyczne dla województwa świętokrzyskiego – w budownictwie. Niekorzystnym jest fakt, że w usługach rynkowych pracuje najmniej osób, ale jako że właśnie ten obszar gospodarki będzie się rozwijał najprężniej, przewiduje się wyrównanie proporcji zatrudnionych między sektorami. Systematycznie maleje udział osób zatrudnionych w rolnictwie lub traktujących rolnictwo jako główne źródło utrzymania.

Infrastruktura społeczna

Na terenie miasta Sandomierza swoją siedzibę lokuje Powiatowa Komenda Policji, a obszar miasta podzielony jest na 6 rejonów – dzielnic. W 2005r. wykrywalność przestępstw na terenie powiatu sandomierskiego wynosiła 72,9%¹⁷.

Porządku publicznego na terenie miasta Sandomierza pilnuje również Straż Miejska. Poza tym w Sandomierzu znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. Teren miasta podlega Jednostce Ratownictwa Gaśniczego PSP, która specjalizuje się w ratownictwie drogowym i wodnym (posiada 8 osobową sekcję płetwonurków).

Na terenie Sandomierza oświata i opieka wychowawcza jest zapewniona dla dzieci z wszystkich grup wiekowych. Najmłodsze dzieci mogą korzystać z opieki w 6 przedszkolach, w tym jednego znajdującego się na prawym brzegu Wisły (niestety, stan techniczny niektórych placówek pozostawia wiele do życzenia). Poza tym są 4 szkoły podstawowe oraz 3 gimnazja, z czego w prawobrzeżnej części miasta znajduje się 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum. Pozostałe placówki zlokalizowane są w centralnej części miasta, na północ od starówki, przy ulicy Mickiewicza i Okrzei. Maksymalny czas dojścia dzieci z każdej dzielnicy do powyższych placówek nie przekracza 20 min.

Poza placówkami oświatowymi samorządu miejskiego, na terenie miasta znajdują się szkoły ponadgimnazjalne:

- zasadnicze szkoły zawodowe o profilu: handlowym, ogrodniczym, budowlanym, mechanicznym, gastronomicznym i in.,
- technika: budowlane, ekonomiczne, gastronomiczne i hotelarskie, handlowe, informatyczne, logistyczne, ochrony środowiska, architektury krajobrazu, rolnicze, ogrodnicze, agrobiznesu, mechaniczne oraz obsługi ruchu turystycznego.
- licea ogólnokształcące i profilowane,
- szkoły policealne.

Położenie placówek należy określić jako rozległe centrum miasta. Dostęp komunikacyjny do szkół ponadgimnazjalnych jest taki sam, jak do placówek

¹⁷ GUS, Województwo świętokrzyskie,...

nauczania obowiązkowego, choć w części prawobrzeżnej nie ma placówek ponadgimnazjalnych.

Na terenie Sandomierza nie ma żłobka.

W Sandomierzu swoją siedzibę ma Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa oraz cztery uczelnie humanistyczne: Wyższe Seminarium Duchowne, Instytut Teologiczny im. Bł. Wincentego Kadłubka, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych.

Poza tym, inicjatywą wychodzącą na przeciw potrzebom starszych mieszkańców miasta jest Sandomierski Uniwersytet III Wieku działający przy Wyższej Szkoły Humanistyczno-Przyrodniczej we współdziałaniu z Wyższym Seminarium Duchownym.

W Sandomierzu znajdują się następujące placówki pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej z dwoma świetlicami socjoterapeutycznymi i podległym mu Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn, Środowiskowy Dom Samopomocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, oraz placówki prowadzone przez Caritas Sandomierską - Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży niepełnosprawnej. Charakterystyczna jest dość duża liczba placówek pomocy społecznej zlokalizowanych na prawym brzegu Wisły: świetlica, ośrodek rehabilitacyjno - edukacyjny i schronisko. Placówki odpowiedzialne za stronę formalną świadczonej pomocy zlokalizowane są na Starym Mieście.

Sandomierz posiada wyraźne centrum kulturalne – Stare Miasto. Wyznacza je lokalizacja zabytkowych obiektów architektonicznych. Na jego terenie mają swe siedziby liczne placówki i organizacje zajmujące się działalnością kulturalną. Są to: Muzeum Diecezjalne, Muzeum Okręgowe, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Biuro Wystaw Artystycznych, Zbrojownia Chorągwi Rycerstwa Ziemi Sandomierskiej, Fundacja Kultury Ziemi Sandomierskiej, diecezjalne Centrum Kultury Edukacji i Formacji Chrześcijańskiej, Klub „Lapidarium” Sandomierskiego Stowarzyszenia Kulturalnego, Biblioteka Pedagogiczna, prywatne galerie i najmłodsza stażem – działająca od marca 2009 r. miejska instytucja kultury - Sandomierskie Centrum Kultury.

Trzeba jednak zaznaczyć, że imprezy kulturalne w przeważającej większości odbywają się w sezonie turystycznym. Uczestniczą w nich zarówno mieszkańcy

miasta we wszystkich przedziałach wiekowych, jak i turyści - coraz liczniejsi po emisji serialu telewizyjnego „Ojciec Mateusz”. W sezonie wiele imprez organizowanych jest specjalnie z myślą o tych ostatnich. Także życie towarzysko-kawiarniane najbardziej intensywne jest latem oraz późną wiosną i wczesną jesienią. Po zakończeniu sezonu turystycznego, liczba gości korzystających z usług kawiarni i restauracji zlokalizowanych na Sandomierskiej Starówce niestety w sposób widoczny maleje.

Funkcję miejskiego domu kultury pełni w naszym mieście Sandomierskie Centrum Kultury – instytucja działająca w strukturach miasta. Niewątpliwie istnieje potrzeba rozszerzania z czasem jego infrastruktury. Najbardziej efektywnym i zasadnym w tym zakresie będzie zwiększanie ilości obiektów działania SCK poprzez remonty, adaptacje i wyposażanie kolejnych – w miarę zapotrzebowania – istniejących w Sandomierzu obiektów, w tym również zabytkowych. Sandomierskie Centrum Kultury spełnia rolę instytucji upowszechniającej kulturę wśród wszystkich grup społecznych poprzez udostępnianie pomieszczeń na działalność kółek zainteresowań, próby zespołów muzycznych, organizację działalności grup teatralnych, tanecznych, realizację różnorodnych miejskich imprez kulturalnych, festiwali, przeglądów, festynów itp. W strukturach SCK działalność prowadzi także Ośrodek Akcji Kulturalnej przy ul. Armii Krajowej.

W prawobrzeżnej części miasta zlokalizowane są następujące placówki kulturalne: Centrum Kultury i Rekreacji MOSiR, Świetlica „Dworek” MOSiR, kino „Millenium” i filia Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Obiekty sportowe znajdują się zarówno w obu częściach miasta – po lewej i po prawej stronie Wisły. Największe z nich w lewobrzeżnym Sandomierzu to: otwarty po generalnej przebudowie i unowocześnieniu w październiku 2009 r. Miejski Stadion Sportowy, Zespół Basenów Krytych „Błękitna Fala”, Hala Sportowa, Miejski Park Rekreacyjny „Piszczele”, korty tenisowe, ośrodek jazdy konnej oraz stadion Mokoszyn. Przy wszystkich szkołach funkcjonują boiska i sale gimnastyczne. Niestety, w mieście brak basenu letniego – działający pod egidą MOSiR-u basen letni został zamknięty, w Sandomierzu prawobrzeżnym funkcjonuje natomiast nowy skate park.

Na terenie miasta działa 18 klubów sportowych zrzeszających amatorów różnych dyscyplin z terenu całego miasta i okolicznych miejscowości. Kluby

organizują imprezy sportowe oraz uczestniczą w zawodach o zasięgu regionalnym i krajowym.

Podstawowa opieka zdrowotna dla mieszkańców Sandomierza świadczona jest przez 4 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Poza tym na terenie miasta znajduje się poradnia dermatologiczna, laboratorium analiz lekarskich, warsztaty terapii zajęciowej oraz Centrum Pielęgniarstwa Caritas. Oprócz tego na terenie miasta swoje miejsce znajdują także prywatne gabinety lekarskie, w tym stomatologiczne.

Opieka szpitalna świadczona jest przez Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej, w którym ulokowane są oddziały: anesteziologii i intensywnej terapii, chirurgiczny ogólny, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chorób wewnętrznych, ginekologiczno-położniczy, kardiologiczny, nefrologiczny, nefrologiczny dla dzieci, neonatologiczny, neurologiczny, otolaryngologiczny, pediatriczny, położniczy, reumatologiczny, urologiczny, ratunkowy¹⁸. Tam też znajduje się oddział ratownictwa medycznego – pogotowie ratunkowe. Placówka zlokalizowana jest w północnej części miasta.

W Sandomierzu znajdują się następujące placówki pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej z dwoma świetlicami socjoterapeutycznymi i podległym mu Schroniskiem dla Bezdomnych Mężczyzn, Środowiskowy Dom Samopomocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, oraz placówki prowadzone przez Caritas Sandomierską - Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży niepełnosprawnej. Charakterystyczna jest dość duża liczba placówek pomocy społecznej zlokalizowanych na prawym brzegu Wisły: świetlica, ośrodek rehabilitacyjno - edukacyjny i schronisko. Placówki odpowiedzialne za stronę formalną świadczonej pomocy zlokalizowane są na Starym Mieście.

¹⁸Narodowy Fundusz Zdrowia

Analiza SWOT

Podczas Sesji Planowania Strategicznego, realizowanej w ramach aktualizacji „Strategii Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza”, moderatorzy Świętokrzyskiej Agencji Rozwoju Regionu S.A. przeprowadzili zajęcia warsztatowe, których celem było wskazanie przez uczestników czynników wpływających na kształt polityki władz Miasta.

Wyniki analizy posłużyły do zaktualizowania programów rozwoju gospodarczego Miasta Sandomierz, w tym Lokalnego Programu Rewitalizacji. W oparciu o uzyskane informacje opracowano zestawienia tabelaryczne istotnych czynników.

TURYSTYKA

Mocne strony	Słabe strony
1. dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe zabytki architektoniczne 2. walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze 3. duży potencjał dla rozwoju turystyki, w tym pielgrzymkowej, konferencyjnej i szkolnej 4. działalność organizacji pozarządowych 5. miasto jest miejscem, gdzie kręcony jest popularny serial „Ojciec Mateusz”.	1. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 2. brak taniej bazy noclegowej i gastronomicznej 3. niewystarczające zaplecze turystyczne (ścieżki rowerowe, parkingi) 4. słaba infrastruktura kulturalna 5. niedostosowany system komunikacji miejskiej 6. brak zachęt dla inwestorów
Szanse	Zagrożenia

1. należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe oraz walory wypoczynkowe i krajobrazowe) 2. pozyskanie środków z UE 3. zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora 4. rozwój turystyki w województwie 5. budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu 6. budowa drugiego mostu na Wiśle 7. „wydłużenie sezonu turystycznego” 8. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. system administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg) 3. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 4. narastające patologie społeczne 5. niszczenie substancji zabytkowej spowodowane niekorzystnymi warunkami hydro-geologicznymi.
--	--

ZABYTKI I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Mocne strony	Słabe strony
1. dziedzictwo kulturowe, w tym unikatowe zabytki architektoniczne 2. duża strefa ochronna zabytków 3. zespół staromiejski, w tym zabytki najwyższej klasy 4. duży potencjał dla rozwoju turystyki 5. działalność kulturalnych grup środowiskowych	1. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 2. niedobór środków finansowych na renowację zabytków 3. problem dwuwładzy (miasto, powiat) 4. brak przedstawiciela we władzach wyższych 5. mała liczba ponadlokalnych imprez kulturalnych 6. brak jednolitego systemu promocji miasta 7. nie wszystkie wartościowe obiekty wpisane do rejestru zabytków
Szanse	Zagrożenia
1. należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe) 2. pozyskanie środków z UE 3. zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora 4. rozwój turystyki w województwie 5. stworzenie mechanizmów prawnych na bazie prawa lokalnego mających na celu zachęcenie właścicieli do podnoszenia stanu technicznego i estetyki obiektów zabytkowych 6. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. degradacja zabytków w przypadku braku należytej ochrony 2. problem osuwania się skarpy sandomierskiej oraz problemy wynikające z tiksotropowych (polegających na uplastycznianiu się pod wpływem wilgoci) właściwości podłoża lessowego, na którym zbudowane jest Stare Miasto

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Mocne strony	Słabe strony
1. wysoka pozycja w handlu płodami rolnymi 2. siedziba powiatu 3. walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze 4. zwiększająca się popularność Sandomierza związana z emisją serialu „Ojciec Mateusz” 5. dobry potencjał dla rozwoju różnych form turystyki (agroturystyka) i usług z tym związanych 6. ugruntowana pozycja lidera – Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy 7. funkcjonowanie zakładów przemysłowych o charakterze rozwojowym	1. położenie na obrzeżach województwa 2. brak zachęt dla inwestorów 3. brak dostatecznej liczby uzbrojonych terenów inwestycyjnych 4. duża strefa ochronna zabytków 5. brak jednolitego i ofensywnego systemu promocji miasta 6. słabe zaplecze turystyczne 7. brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce 8. niedostateczna liczba zakładów przetwarzających płody rolne i chłodni 9. niedostateczne „zaplecze konferencyjne”
Szanse	Zagrożenia
1. należyte wykorzystanie potencjału oraz właściwy rozwój Sandomierskiego Ogrodniczego Rynku Hurtowego 2. rozwój sektora usług turystycznych i około-turystycznych 3. pozyskanie środków z UE 4. rozwój turystyki w województwie 5. jednolity system promocji miasta, w tym wypromowanie Sandomierskiego Produktu Regionalnego 6. „wydłużenie sezonu turystycznego” 7. informatyzacja instytucji publicznych oraz poprawa dostępu do internetu 8. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 3. starzenie się społeczeństwa 4. strefy ekonomiczne funkcjonujące w okolicznych miastach 5. narastające patologie społeczne

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I GOSPODARKA KOMUNALNA

Mocne strony	Słabe strony
1. duży obszar terenów zielonych 2. wysoki stopień zgazyfikowania i zwodociągowania miasta 3. dobrze rozwinięta sieć telefoniczna	1. niedostateczny system komunikacji (dworce, linie nocne) i niska jakość obsługi pasażerów. 2. zjawisko dwuwładzy i podzielonej własności infrastruktury (drogi miejskie, powiatowe, wojewódzkie i krajowe) 3. niewystarczająco rozwinięta infrastruktura turystyczna 4. zły stan nawierzchni części dróg 5. narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego 6. zły stan sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Starego Miasta, funkcjonowanie fragmentów sieci kanalizacji ogólnospławnej, zaburzające pracę oczyszczalni ścieków. 7. nieuporządkowana sieć elektroenergetyczna 8. zły stan techniczny i niedostateczna ilość zasobów mieszkaniowych 9. niedostateczna ilość mieszkań socjalnych 10. brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce 11. brak schroniska dla zwierząt
Szanse	Zagrożenia
1. rozwój budownictwa mieszkaniowego 2. wykorzystanie funduszy UE 3. budowa obwodnic „odsuniętych” od miasta 4. budowa drugiego mostu przez Wisłę wraz z drogą Lwowska-bis 5. poszerzenie obszaru miasta 6. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza 2. podział administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg) 3. narastające patologie społeczne

SPORT I REKREACJA

Mocne strony	Słabe strony
1. walory krajobrazowe, wypoczynkowe i przyrodnicze 2. dobre warunki do wędkarstwa 3. silna pozycja klubów sportowych 4. nowy, funkcjonalny stadion lekkoatletyczny 5. nowe boiska przyszkolne 6. duży obszar terenów zielonych urządzonych	1. niedostateczna infrastruktura sportowa (miejska oraz przyszkolna) 2. brak basenu letniego 3. słaba infrastruktura kulturalna 4. niedostosowany system komunikacji (brak nocnych autobusów, słaba jakość taboru skutkująca niską jakością obsługi pasażerów i ich bezpieczeństwa) 5. brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej 6. niewystarczająca infrastruktura turystyczna 7. brak taniej bazy noclegowej i gastronomicznej 8. brak jednolitego systemu promocji miasta 9. niedobór środków finansowych 10. brak hali widowiskowej i kinowej w lewobrzeżnej części miasta
Szanse	Zagrożenia
1. budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu 2. „wydłużenie sezonu turystycznego” 3. rozwój turystyki w województwie 4. poszerzenie obszaru miasta 5. pozyskanie środków z UE 6. rozwój III sektora 7. poprawa dostępu do Internetu 8. zagospodarowanie terenów nadwiślańskich na cele sportowe i rekreacyjne	1. system komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza

POLITYKA SPOŁECZNA

Mocne strony	Słabe strony
1. zasoby kadr wyspecjalizowanych w świadczeniu pomocy społecznej 2. pomoc społeczna zapewniająca podstawową opiekę nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, przewlekłe chorymi i z zaburzeniami psychicznymi 3. właściwe rozmieszczenie i ilość przychodni funkcjonujących w podstawowej opiece zdrowotnej 4. efektywny model funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej w formie niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej	1. systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej 2. powiększające się różnice w dochodach ludności 3. niedostateczna ilość środków finansowych koniecznych do uzupełniania braków w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej 4. ubożenie mieszkańców 5. wysoki poziom bezrobocia 6. niewystarczająca liczba miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych
Szanse	Zagrożenia
1. uregulowania i programy unijne - możliwość pozyskania środków na reintegrację zawodową i społeczną 2. aktywność organizacji pozarządowych skierowana do osób i grup zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych 3. upowszechnienie wewnątrz-szkolnych systemów doradztwa zawodowego 4. możliwość szkolenia nauczycieli w zakresie doskonalenia zawodowego 5. poprawa dostępu do internetu	1. patologie społeczne 2. brak stabilności systemu pomocy społecznej. 3. niedostateczne wsparcie młodzieży poprzez system stypendialny 4. brak środków publicznych na rozwój różnych form edukacji, kultury i kultury fizycznej oraz na utrzymanie i niezbędne uzupełnienie bazy

ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH

Mocne strony	Słabe strony
1. możliwość kształcenia na poziomie akademickim 2. dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych 3. zasoby kadrowe 4. duży potencjał dla kształcenia ustawicznego	1. niedostateczna infrastruktura sportowa przy szkołach 2. brak taniej bazy noclegowej dla studentów 3. niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży
Szanse	Zagrożenia
1. współpraca władz miasta z młodzieżą 2. rozwój III sektora 3. pozyskanie środków z UE 4. utworzenie państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej 5. dalsza rozbudowa uczelni wyższych 6. poprawa dostępu do internetu	1. patologie społeczne 2. odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych 3. brak środków publicznych na rozwój różnych form edukacji i kultury 4. brak wsparcia młodzieży poprzez system stypendialny

Szczegółowa analiza powyższych informacji pozwala na zdefiniowanie następujących wniosków, prezentujących czynniki istotne z punktu widzenia kształtu proponowanych w dokumencie zadań:

a) w sferze zagospodarowania przestrzennego:

- ogromny potencjał położenia miasta wynikający z posiadanego dziedzictwa kulturowego oraz walorów krajobrazowych, wypoczynkowych i przyrodniczych,
- utrudnienia dla potencjalnych inwestorów wynikające z faktu ochrony konserwatorskiej obiektów atrakcyjnych inwestycyjnie,
- konieczność dbania o jakość przestrzeni miejskiej,
- konieczność opracowania i wdrożenia systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej,
- konieczność nowoczesnego rozwiązania problemów miejskiej infrastruktury technicznej (system wodno-kanalizacyjny w obszarze Starego Miasta, sieć elektro-energetyczna).

b) w sferze społecznej:

- odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych,
- deficyt mieszkań socjalnych oraz nierozwiązany problem mieszkań komunalnych na Starym Mieście,
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży,
- dobrze rozwinięty system pomocy społecznej.

c) w sferze gospodarczej:

- sektor rolno-ogrodniczy dominującym sektorem gospodarki miasta (Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy), a jednocześnie:
- ogromny potencjał dla rozwoju branży turystycznej, przy jednoczesnym nadal niedostatecznym wykorzystaniu posiadanych walorów wypoczynkowych, rekreacyjnych, kulturalnych oraz unikatowych zabytków polskiej historii.

Analiza SWOT opiera się na rozpoznaniu mocnych i słabych stron charakteryzujących wewnętrzny potencjał Sandomierza oraz szans i zagrożeń wynikających z otoczenia miasta.

MOCNE STRONY SANDOMIERZA

W mocnych stronach miasta wskazane zostały atuty Sandomierza bezpośrednio związane z jego położeniem, walorami krajobrazowymi i wysoką atrakcyjnością turystyczną z uwagi na ogromną liczbę oraz unikatowy charakter posiadanych zabytków. Istotnym elementem (atutem) w tym przypadku jest również silna i ugruntowana pozycja sektora ogrodniczo-rolnego w mieście:

- zabytki architektoniczne i kulturowe
- walory wypoczynkowe i krajobrazowe
- duży potencjał dla rozwoju turystyki, w tym pielgrzymkowej, konferencyjnej i szkolnej
- wysoka pozycja w handlu płodami rolnymi
- ugruntowana pozycja lidera – Sandomierki Ogrodniczy Rynek Hurtowy
- możliwość kształcenia na poziomie akademickim
- zwiększająca się popularność miasta, związana z serialem „Ojciec Mateusz”.

SŁABE STRONY SANDOMIERZA

Słabe strony to elementy, które w mieście nie funkcjonują poprawnie lub ich stan ulega pogorszeniu oraz te, które nie spełniają wymogów współczesnej gospodarki rynkowej i polityki społecznej.:

- niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna (szczególnie brak oferty dla mniej zamożnych odwiedzających)
- nadal niewystarczające infrastrukturalne zaplecze turystyczne (ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, parkingi)
- słaba infrastruktura kulturalna (brak hali widowiskowej, kina)
- niedostosowany system komunikacji (niedostateczna ilość linii autobusów miejskich, w tym również nocnych, fatalny stan oraz liczba dworców komunikacyjnych, niska jakość taboru komunikacji miejskiej, niska jakość obsługi pasażerów komunikacji miejskiej) skutkujący nadmiernym i ciągle wzrastającym ruchem pojazdów osobowych – zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz dla substancji zabytkowej Starego Miasta
- brak systemu zachęt oraz kompleksowej oferty dla inwestorów
- niedostosowany system komunikacji władz miasta z mieszkańcami
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży
- problem dwuwładzy i podzielonej własności infrastruktury
- słabe przystosowanie miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- brak systemu informacji miejskiej, w tym turystycznej,
- brak podmiotu (konsorcjum) skupiającego lokalnych przedsiębiorców i władze miasta
- narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego

SZANSE dla SANDOMIERZA

Czynniki i procesy zewnętrzne, które mogą sprzyjać zapewnieniu miastu znaczącej pozycji w regionie świętokrzyskim i kraju. Elementy te winny wzmocnić potencjał rozwojowy Sandomierza oraz stymulować realizację przyjętych celów:

- należyte wykorzystanie posiadanego potencjału (zabytki architektoniczne i kulturowe oraz walory wypoczynkowe, krajobrazowe i przyrodnicze)

- należyte wykorzystanie potencjału sektora rolno-ogrodniczego oraz właściwy rozwój Sandomierskiego Ogrodniczego Rynku Hurtowego
- uregulowania i programy unijne - możliwość pozyskania środków na realizację inwestycji
- zaangażowanie społeczeństwa – rozwój III sektora
- rozwój turystyki w województwie
- budowa zbiornika wodnego w Tarnobrzegu
- „wydłużenie sezonu turystycznego”
- rozwinięcie współpracy władz miasta z mieszkańcami, w tym zwłaszcza z młodzieżą
- stworzenie jednolitego systemu promocji miasta, w tym wypromowanie Sandomierskiego Produktu Regionalnego
- poszerzenie obszaru miasta i rozwój budownictwa mieszkaniowego
- poszerzenie obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, między innymi poprzez zmiany w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego, polegające na zmianie przeznaczenia terenów z „UOP” (usługi publiczna) na „MN” (budownictwo mieszkaniowe)
- „zjednoczenie” lokalnych przedsiębiorców na rzecz wspólnej promocji miasta
- poprawa dostępności do Internetu oraz informatyzacja instytucji publicznych
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- wzmocnienie systemu miejskiej komunikacji publicznej (w celu ochrony środowiska oraz substancji zabytkowej Starego Miasta)

ZAGROŻENIA dla rozwoju SANDOMIERZA

Czynniki i procesy zewnętrzne, na które społeczność lokalna posiada niewielki wpływ, a które mogą zagrozić wysiłkom samorządu w realizacji celów rozwoju. Okoliczności te mogą zmniejszyć tempo działań strategicznych i opóźnić osiągnięcie zamierzonych efektów:

- brak skutecznych regulacji ułatwiających efektywny rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw – trudne do pokonania bariery dostępu do kapitału
- wzrastający poziom bezrobocia
- niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa, przy jednoczesnym odpływie osób młodych i wykształconych

- wzrost zagrożenia rozwojem zjawisk patologicznych wśród ludzi młodych
- realne zagrożenie stworzeniem systemu komunikacji krajowej z pominięciem Sandomierza
- system administracyjny utrudniający współpracę (Sandomierz, Stalowa Wola, Tarnobrzeg)
- funkcjonowanie stref ekonomicznych w promieniu 50 km od Sandomierza
- zagrożenie spowodowane ruchami geologicznymi Wzgórza Staromiejskiego (m.in. osuwaniem się skarp) oraz wynikające z tiksotropowych (polegających na uplastycznianiu pod wpływem wilgoci) właściwości podłoża lessowego, na którym zbudowane jest Stare Miasto.
- Zagrożenia wynikające z nadmiernego ruchu pojazdów (wydłużony czas przejazdu, zagrożenia dla środowiska i substancji zabytkowej Starego Miasta).

2 POWIĄZANIE IDEI REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI NA POZIOMIE MIASTA I REGIONU

Proces programowania rozwoju lokalnego jest zjawiskiem złożonym, kształtowanym m.in. poprzez obowiązujący system uregulowań prawnych, ekonomicznych, społecznych, a także technicznych i organizacyjnych. Składa się nań szereg działań m.in.: planowanie, wyznaczanie obszarów priorytetowych oraz określenie celów i wskazanie zespołów konkretnych działań. Istotnym w tym przypadku jest fakt, iż w/w proces jest rozpatrywany w długim okresie czasu (kilka, a nawet kilkanaście lat). Dlatego też pożądanym jest uzyskanie zgodności z obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz programowymi – tak na poziomie krajowymi jak i wspólnotowymi. Ponadto, powyższe stanowi jeden z warunków, które należy spełnić w procesie aplikowania o środki z pomocy strukturalnej.

Należy stwierdzić, iż projekty zdefiniowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza pozostają w zgodzie z podstawowymi dokumentami w tym zakresie obowiązującymi na tym terenie, w tym w szczególności:

- Narodową Strategią Spójności na lata 2007-2013
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013
- Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego
- Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza
- Strategią Rozwoju Gospodarczego Miasta Sandomierza

Wykaz zadań planowanych do realizacji, opisanych w niniejszym dokumencie, nie zamyka listy problemów charakteryzujących Miasto Sandomierz i wymagających rozwiązania, tym bardziej, że obejmuje jedynie większe zadania inwestycyjne. Jednakże, to właśnie te projekty zostały obecnie uznane za priorytetowe i będą realizowane według planu, z zastrzeżeniem, że ich realizacja uzależniona zostanie

od rocznych decyzji Rady Miasta Sandomierza oraz możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego.

Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS jest:

Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych:

- Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym cele NSS będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz 16 Regionalnych Programów

Operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Zarządy poszczególnych Województw, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – EFRR i FS
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – EFRR
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – EFS
- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – EFRR
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – EFRR
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – EFRR
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej – EFRR

Najistotniejszymi programami, w tym przypadku, są: Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–13, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-13 oraz Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-13. Programy te stanowią będą główne źródło współfinansowania zadań określonych w LPROM Miasta Sandomierza.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013

W RPOWŚ 2007-2013 projekty rewitalizacyjne mogą być finansowane w ramach Osi priorytetowej 6. *Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast*, która z kolei podzielona została na dwa działania: Działanie 6.1. *Wzmocnienie regionalnych i sub-regionalnych ośrodków wzrostu*, oraz Działanie 6.2 *Rewitalizacja małych miast*. W ramach tej Osi priorytetowej, oprócz innych typów projektów, służących wsparciu miast i centrów gmin, przewiduje się dofinansowanie „kompleksowych projektów dot. rewitalizacji zmarginalizowanych obszarów miast, oraz zaniedbanych części miejscowości, będących centrami gmin, wynikających z lokalnych programów rewitalizacji (wsparcie będzie dotyczyło infrastruktury wodno-ściekowej, drogowej, edukacyjnej, turystycznej, sportowej i kulturalnej, gospodarki odpadami, modernizacji i odbudowy publicznych systemów ciepłowniczych, zaopatrzenia w energię elektryczną, wzrostu estetyki przestrzeni publicznej, systemów monitorowania bezpieczeństwa w miejscach publicznych, mieszkaniowej – tylko dla lokali socjalnych – w zakresie określonym w Rozporządzeniu nr

1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego)”. Działanie 6.1. poświęcono w całości większym ośrodkom miejskim województwa świętokrzyskiego. Mogą tu aplikować podmioty, chcące realizować projekty na terenie Miasta Kielce oraz miast powiatowych. W Działaniu 6.2. przewidziano dofinansowanie projektów, których lokalizacja znajduje się w miejscowościach, będących centrami gmin. W celu zapewnienia kompleksowości i właściwej koordynacji działań rewitalizacyjnych na danym obszarze, Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2007-2013 zdecydowała, że wnioskodawcą, w przypadku projektów rewitalizacyjnych, może być wyłącznie jednostka samorządu terytorialnego. Inne podmioty, zarówno publiczne, jak i prywatne, mogą uczestniczyć w takim projekcie, jako partnerzy. Dla poszczególnych części projektu rewitalizacyjnego, np. realizowanego przez podmiot prywatny bądź inne instytucje, podlegającego przepisom dot. udzielania pomocy publicznej, istnieje możliwość zastosowania różnych procentowych wartości dofinansowania.

Celem generalnym przyświecającym realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–13 jest podniesienie jakości życia mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego poprzez poprawę warunków sprzyjających budowie konkurencyjnej i generującej nowe miejsca pracy regionalnej gospodarki.

Cel generalny wyznaczają następujące cele szczegółowe:

- Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki szczególnie poprzez zwiększanie innowacyjności i zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych;
- Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi;
- Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa;
- Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego.

Cele RPOWŚ realizowane będą poprzez układ priorytetów i działań stanowiących rozwinięcie założeń strategicznych programu na poziom operacyjny.

Cel 1. Podniesienie poziomu konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez zwiększanie zdolności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych

Oś priorytetowa 1. Rozwój przedsiębiorczości

Cel 1 będzie realizowany poprzez oś priorytetową 1. Konkurencyjnej, nowoczesnej gospodarki nie uda się zbudować bez udziału podmiotów gospodarczych.. Dobrze rozwijający się sektor przedsiębiorstw jest jednym z najważniejszych czynników wspomagających rozwój regionalnej gospodarki. Tymczasem przedsiębiorstwa działające w Świętokrzyskim są w większości mało innowacyjne i tworzą zbyt mało miejsc pracy. Nakłady inwestycyjne w 2004 r. w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim wyniosły 1,78% nakładów tego sektora w kraju, co plasowało region na ostatniej pozycji. Również wartość wydatków na badania i rozwój w sektorze przedsiębiorstw jest o wiele niższa od średniej krajowej i wpływa na zwiększanie się dystansu względem najbardziej konkurencyjnych województw. W województwie istnieje duże zapotrzebowanie na usługi instytucji otoczenia biznesu. Jednak sieć tych instytucji jest dość słaba. W 2002 r. województwo świętokrzyskie zajmowało 14. pozycję w kraju pod względem liczby przedsiębiorstw zajmujących się pośrednictwem finansowym w stosunku do liczby mieszkańców i posiadało 2,32 takie instytucje na 1000 mieszkańców. Średnia krajowa wynosi 3,25. Na terenie województwa funkcjonują niemal wyłącznie oddziały i filie banków, co może rzutować na możliwość prowadzenia lokalnej polityki finansowej, zwłaszcza wobec MŚP.

W pierwszej osi priorytetowej Programu zarezerwowano środki na rozwój już istniejących instytucji otoczenia biznesu oraz funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, jak również na tworzenie nowych tego typu podmiotów. Niebagatelną rolę powinny odgrywać inkubatory przedsiębiorczości akademickiej i parki technologiczne jako organizacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości, a zwłaszcza gospodarki opartej na wiedzy. W pierwszej osi priorytetowej Programu przewidziano także bezpośrednie wsparcie inwestycyjne mikro, małych i średnich firm.

Cel 2. Stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz powiązań między sektorem B+R a gospodarką

Oś priorytetowa 2. Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu

Kluczowymi czynnikami decydującymi o konkurencyjności gospodarki są: wysoki poziom innowacyjności przedsiębiorstw oraz efektywne wykorzystanie wiedzy i badań naukowych. Liczne badania i analizy dowodzą, że zdolność polskich firm do tworzenia i wdrażania nowych technologii i produktów jest bardzo niska. Na tym tle sytuacja przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie świętokrzyskim wyróżnia się szczególnie niekorzystnie. Ponad połowa najważniejszych wyrobów wytwarzanych przez przemysł należy do sektora niskiej techniki.

W ramach tej osi priorytetowej wspierane będą przedsięwzięcia służące podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki województwa, szczególnie poprzez wzmocnienie potencjału sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości, intensyfikację współpracy instytucji badawczo-rozwojowych (w tym uczelni wyższych i specjalistycznych jednostek ochrony zdrowia) z przedsiębiorstwami, skutkujące zwiększeniem transferu nowoczesnych technik i technologii oraz umiejętności ich wykorzystania. Priorytetowo traktowane będą projekty realizujące założenia Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005 – 2013. Przewidziano również dofinansowanie inwestycji wyższych uczelni, skierowanych na poprawę bazy dydaktycznej, szczególnie w kontekście wymagań rynku pracy.

W miarę postępu technicznego i cywilizacyjnego o sile i konkurencyjności regionu w coraz mniejszym stopniu decydują tradycyjne systemy infrastrukturalne (przy odpowiedniej skali nasycenia), zaś coraz większego znaczenia nabiera nowoczesna infrastruktura telekomunikacyjna i informatyczna. Rozwój regionalnych sieci teleinformatycznych oraz technologii informacyjnych spowoduje przede wszystkim poprawę dostępu do informacji, rozwój nowych form prowadzenia działalności gospodarczej oraz usług elektronicznych. Pozwoli także na znaczące zwiększenie liczby użytkowników Internetu zarówno do celów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, usług publicznych, jak również edukacją młodzieży oraz ustawiczną edukacją dorosłych.

Realizacja tej osi priorytetowej przynieść ma zdecydowaną poprawę w tanim dostępie mieszkańców regionu do szerokopasmowego Internetu. Dofinansowywane będą projekty dotyczące budowy i rozbudowy infrastruktury dostępu do Internetu, komplementarne

z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006, oraz planowanymi do realizacji w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Wspierane będą również m.in. przedsięwzięcia związane z wprowadzeniem elektronicznego obiegu dokumentów

w jednostkach administracji samorządowej oraz rozwojem elektronicznych usług dla ludności oraz podmiotów gospodarczych, jak również budową i rozbudową systemów transmisji danych pomiędzy instytucjami użyteczności publicznej, administracji samorządowej.

Istotnym komponentem niniejszej osi priorytetowej będą również działania mające na celu promocję atrakcyjności inwestycyjnej regionu, kreowanie pozytywnego wizerunku województwa, wypracowanie i rozwój markowych regionalnych produktów turystycznych. Ma to istotne znaczenie dla rozwoju regionu, gdyż właśnie w turystyce upatruje się znaczny potencjał rozwojowy Świętokrzyskiego.

Cel 3. Poprawa jakości systemu komunikacyjnego regionu i jego połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi

Oś priorytetowa 3. Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie regionu w sprawne systemy komunikacyjne. Województwo świętokrzyskie, pomimo umiejscowienia pomiędzy dużymi ośrodkami aglomeracyjnymi (Warszawa, Łódź, Kraków), jest słabo dostępne komunikacyjnie. Istniejąca gęstość dróg i linii kolejowych jest wystarczająca, wymaga jednak pilnej modernizacji, w celu zwiększenia przepustowości, skrócenia

czasu przejazdu oraz podniesienia bezpieczeństwa podróży. Wzmocnienie systemu komunikacyjnego w RPOWŚ 2007 – 2013 dotyczyć będzie m.in. inwestycji na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, tworzących spójny układ z siecią dróg krajowych i ekspresowych, finansowanych w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”. Ponadto wspierana będzie modernizacja infrastruktury kolejowej, stanowiącej istotny element systemu transportowego regionu. Coraz większe znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności województwa ma także włączenie w system pasażerskiego transportu lotniczego.

Cel 4. Poprawa stanu środowiska naturalnego województwa

Oś priorytetowa 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej

Istotną barierą dla budowy nowoczesnej, konkurencyjnej regionalnej gospodarki jest niewystarczające wyposażenie w systemy infrastruktury ochrony środowiska (m.in. systemy wodociągowo-kanalizacyjne, wraz z oczyszczalnią ścieków i stacjami uzdatniania wody oraz nowoczesne i przyjazne dla środowiska zbiorcze sieci grzewcze). Niedostateczny stan tej infrastruktury niesie za sobą ryzyko skażenia zasobów środowiska przyrodniczego, których wykorzystanie stanowi jedną z najważniejszych szans rozwojowych dla regionu.

W ramach tego celu skupione będą przedsięwzięcia dotyczące m.in. systemów wodociągowych i kanalizacyjnych, zagospodarowania odpadów, ochrony przeciwpowodziowej na obszarach, na których istnieją zapóźnienia w tym zakresie. Priorytetowo traktowane będą projekty służące wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii.

Ponadto z uwagi na fakt, iż regionalny system energetyczny jest w większości przestarzały i niedostosowany do potrzeb zarówno mieszkańców jak i podmiotów gospodarczych, konieczne będzie wsparcie inwestycji służących podniesieniu jakości infrastruktury energetycznej w regionie.

Cel 5. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i zasobów dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport

Regiony podnoszą swą konkurencyjność również poprzez zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług sfery publicznej, tj. ochrony zdrowia, edukacji, dóbr kultury, zróżnicowanych możliwości wypoczynku i zagospodarowania czasu wolnego. Poprawa dostępu do tych usług ma duży wpływ na wzrost atrakcyjności życia w regionie, a co się z tym wiąże, pozwoli na zahamowanie odpływu ludzi młodych, szczególnie z wyższym wykształceniem, poza województwo.

Realizacja tego celu przynieść ma efekty w postaci m.in. poprawy jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia, szkół i przedszkoli, oraz instytucji kultury. Dodatkowo, szczególne wsparcie należy zwrócić w kierunku poprawy dostępu do istniejących w regionie bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego, obiektów sportowych i rekreacyjnych, w celu uczynienia z nich atrakcyjnych obiektów turystycznych.

Cel 6. Zwiększenie atrakcyjności ośrodków miejskich i centrów gmin

Oś priorytetowa 6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast

Znaczne obszary województwa świętokrzyskiego zagrożone są procesem trwałej peryferyzacji i marginalizacji. Przejawem tych problemów jest utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, wynikająca z niego bieda, wzrost przestępczości i inne patologie społeczne, odpływ osób wykształconych oraz opóźnienia w wyposażeniu w infrastrukturę. Roli czynnika aktywizującego rozwój tych obszarów nie spełniają małe miasta o niewystarczająco rozwiniętym potencjale. Mniejsze gminy o niskich dochodach własnych także mają ograniczone możliwości inwestycyjne.

W ramach niniejszej osi priorytetowej skoncentrowane zostały przedsięwzięcia służące włączeniu małych miasteczek i obszarów marginalizowanych w procesy rozwojowe.

Zapewnienie harmonijnego rozwoju regionu wymaga dobrze rozwiniętego regionalnego centrum – obszaru metropolitalnego – skupiającego szereg usług wyższego rzędu i charakteryzującego się dynamiką rozwoju gospodarczego wyższą niż średnia dla regionu. Rolą takiego ośrodka, w naturalny sposób utożsamianego ze stolicą województwa, jest stymulowanie procesów rozwojowych w całym regionie. W tym kontekście szczególną uwagę należy poświęcić zapobieganiu zjawiska osłabienia obszarów otaczających ośrodek metropolitalny, objawiających się przede wszystkim odpływem wykwalifikowanych kadr oraz kapitału. Zapewnienie skutecznego pełnienia przez Kielce roli regionalnego ośrodka metropolitalnego wymaga podjęcia działań, koncentrujących się m.in. na: zapewnieniu otwartości i spójności komunikacyjnej z resztą obszaru województwa i poza nim, rewitalizacji □zmarginalizowanych części miasta, podniesieniu jakości (z uwzględnieniem kwestii bezpieczeństwa) i dywersyfikacji systemów transportu zbiorowego. W odniesieniu do poszczególnych części regionu część funkcji metropolitalnych pełnić powinny sub-regionalne ośrodki wzrostu (reprezentowane przez miasta powiatowe). Dla nich również przewidziano wsparcie w ramach tej osi priorytetowej.

W celu sprawnej realizacji Programu wprowadza się **oś priorytetową uzupełniającą**:

Oś priorytetowa 7: Pomoc techniczna

Doświadczenia poprzedniego okresu programowania obejmującego lata 2004 – 2006 potwierdziły, iż zadania realizowane w ramach priorytetu *Pomoc Techniczna*, są niezwykle ważnym elementem, decydującym o efektywnym wykorzystaniu funduszy strukturalnych. Udział Polski w pełnym okresie programowania w latach 2007 – 2013, a także zwiększenie ilości możliwych do pozyskania środków finansowych przeznaczonych dla województwa świętokrzyskiego, stanowi ogromne wyzwanie. Należy dążyć do jak najlepszego przygotowania instytucji zaangażowanych w przygotowywanie i wdrażanie RPOWŚ 2007 – 2013, w wymiarze technicznym, kadrowym i organizacyjnym.

Działania podejmowane w poprzednich latach, zarówno w ramach pomocy przedakcesyjnej jak i funduszy strukturalnych w latach 2004 – 2006, przyczyniły się do znacznego zwiększenia potencjału instytucji, jednakże w obliczu nowych wyzwań okresu programowania na lata 2007 -2013 (powierzenie samorządowi województwa

funkcji Instytucji Zarządzającej), może okazać się on niewystarczający. Dlatego ważne jest podejmowanie przedsięwzięć zorientowanych na sprawne funkcjonowanie systemu zarządzania.

Właściwe zarządzanie Programem wymaga zatrudnienia odpowiedniej ilości dobrze wykwalifikowanych pracowników, a także zapewnienia im możliwości dalszego rozwoju zawodowego poprzez specjalizację i stałe podnoszenie kwalifikacji. Odpowiednie przygotowanie i przeszkolenie pracowników oraz dalsze motywowanie są gwarantem wysokiej jakości pracy i zaangażowania w wykonywanie obowiązków. Ponadto, powyższe działania mogą mieć wpływ na ograniczenie zjawiska nadmiernej fluktuacji wśród pracowników Instytucji Zarządzającej RPOWŚ 2007 – 2013.

Konieczne, w świetle zapisów m.in. 68 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego ogólne zasady dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, jest zapewnienie sprawnie działającego systemu informacji i promocji Programu. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej RPOWŚ 2007 – 2013, wymiana informacji pomiędzy Instytucją Zarządzającą, a potencjalnymi beneficjentami, a także innymi uczestnikami systemu wdrażania, to najlepsze praktyki sprzyjające osiągnięciu odpowiedniego poziomu absorpcji środków z funduszy strukturalnych.

Należy stwierdzić, iż zakres zadań prezentowanych w niniejszym dokumencie odpowiada warunkom kwalifikowalności wydatków określonych w RPO WŚ. Stanowi jednocześnie odzwierciedlenie podstawowych założeń oraz celów zdefiniowanych w jego ramach.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 została przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego w dniu 26 października 2006r.

Misją strategii jest **Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców województwa świętokrzyskiego**. Poprawa warunków życia obejmuje takie jego aspekty jak:

- warunki wzrostu zamożności poprzez pracę zarobkową i pomnażanie kapitału;

- warunki funkcjonalne życia w gospodarstwie domowym i w jego otoczeniu, w tym poprawa standardów mieszkaniowych;
- warunki estetyczne środowiska;
- poczucie satysfakcji i realizacji wielostronnie rozumianej kariery;
- możliwość zakładania rodziny;
- bezpieczeństwo ekologiczne, sanitarne i społeczne (ochrona przed skutkami patologii społecznej);
- dostępność do informacji i wiedzy, w tym wykształcenia w różnych dziedzinach;
- możliwość nawiązywania kontaktów społecznych w różnych płaszczyznach życia i w różnym wymiarze odległości;
- możliwość rozwoju działalności społecznej;
- dostępność do pozytywnych osiągnięć cywilizacyjnych.

Misji strategii podporządkowane są wszelkie inne kierunki bezpośrednich i pośrednich działań strategicznych, które stanowią lub mogą stanowić składowe części strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego. Cel generalny Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 brzmi następująco: **Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.** Strategia Rozwoju Województwa zmierza do poprawy wizerunku województwa świętokrzyskiego, pokazując faktyczne i potencjalne korzyści dla mieszkańców i inwestorów w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Podniesienie atrakcyjności, wedle zapisów Strategii, oznacza relatywne wobec otoczenia polepszanie warunków inwestowania na obszarze województwa, zwłaszcza przez inwestorów zewnętrznych, polepszanie warunków funkcjonowania firm i całego układu gospodarki rynkowej, rozwój wszelkich dopuszczalnych ekologicznie form przedsiębiorczości oraz instytucji i organizacji obsługujących życie społeczno-gospodarcze regionu. Cel generalny Strategii realizowany jest przez szereg celów warunkujących, priorytetów i kierunków działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza jest spójny z zapisami Strategii.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Głównym motywem wyboru celów strategicznych – określającym politykę przestrzenną państwa na obszarze województwa świętokrzyskiego – jest historyczna konieczność i szansa dynamizacji rozwoju i osiągnięcia na tej drodze europejskich

standardów życia społeczeństwa poprzez istotne zwiększenie konkurencyjności gospodarki narodowej w otwartym systemie światowym.

Tak sformułowany motyw (cel) generalny implikuje następującą strukturę celów współzależnych:

- Kształtowanie warunków stymulujących efektywny ekonomicznie rozwój podmiotów gospodarujących
- Trwałą poprawę standardu cywilizacyjnego społeczeństwa, osiąganą zgodnie z zasadą „tworzenia szansy dla każdego”
- Ochronę i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, które prowadziłyby do coraz pełniejszego urzeczywistniania zasad ekorozwoju
- Ochronę dziedzictwa kulturowego, zmierzającą do utrwalenia tożsamości kulturowej regionu oraz wkomponowania przestrzeni historycznej we współczesne procesy rozwojowe
- Wzrost bezpieczeństwa publicznego, którego zadaniem jest osiągnięcie niezawodności i ciągłości funkcjonowania państwa w sytuacji zagrożenia
- Konsekwentna likwidacja problemów i barier przestrzennych, kumulujących się na obszarach o najsłabszych warunkach zagospodarowania

Zapisy LPRM Miasta Sandomierza pozostają w zgodzie z prezentowanymi założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza” jest dokumentem planistycznym sporządzonym dla obszaru całego miasta na podstawie obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415, z późn. zmianami). „Studium” określa politykę zagospodarowania przestrzennego miasta, uwzględnia stan istniejący zagospodarowania przestrzennego, uwarunkowania jego rozwoju oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- Przygotowanie terenów dla rozwoju przedsiębiorczości gospodarczej.

- Uporządkowanie, zagospodarowania i wskazywanie terenów stosownych dla rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnych i wypoczynkowych, wykorzystujących walory historyczne i krajobrazowe Sandomierza.
- Poprawa wizerunku zagospodarowania miasta, a szczególnie jego lewobrzeżnej części.
- Wskazywanie terenów lub obiektów ogólnomiejskich i ponadlokalnych na cele pełnienia funkcji usługowych w zakresie kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, sportu, służby zdrowia i opieki społecznej.
- Zagospodarowanie i porządkowanie terenów nad Wisłą dla rekreacji i wypoczynku oraz lepszego powiązania miasta z rzeką.
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz uzupełniających elementów infrastruktury technicznej, społecznej i wypoczynkowej zarówno poprzez przygotowanie planistyczne stosownych terenów, jak i uruchomienie programu mieszkaniowego budownictwa komunalnego.
- Poprawa funkcjonowania systemu transportowego miasta.

Należy wskazać, iż obecnie trwają prace zmierzające do zaktualizowania zapisów Studium. LPRM uwzględnia zapisy obowiązującej oraz nowej edycji dokumentu.

Strategia rozwoju gospodarczego Miasta Sandomierza

Wszelkie działania inwestycyjne, realizowane w ramach Programu, wynikają z przyjętej misji Miasta Sandomierza, tj.:

*„Kreowanie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta,
w oparciu o posiadane walory krajobrazowe, rekreacyjno-wypoczynkowe i dziedzictwo kulturowe oraz tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez m.in. wykorzystanie i rozwój ugruntowanej pozycji lidera na rynku handlu płodami rolnymi przy jednoczesnym zapewnieniu mieszkańcom wysokiego poziomu*

i jakości życia, ochrony zdrowia i bezpieczeństwa oraz równych szans edukacyjnych”

Określenie podstawowych założeń planistycznych – w postaci misji miasta oraz strategicznych celów jego rozwoju – służy wypracowaniu kierunków poprawy obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej Miasta Sandomierza.

Deklarowana misja przekłada się na następujące cele strategiczne oraz operacyjne:

1. Zrównoważony rozwój gospodarki miasta w oparciu o posiadany potencjał i przewagę konkurencyjną

- Sandomierz jednym z wiodących ośrodków turystycznych w Polsce
- Sandomierz centrum rolno-ogrodniczym regionu

2. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości

- Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych w Sandomierzu w zakresie ulg, zwolnień podatkowych oraz innych narzędzi ekonomicznych uruchomionych przez władze miasta dla przedsiębiorców oraz potencjalnych inwestorów

3. Rozwój potencjału mieszkańców i poprawa warunków życia w mieście z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i warunków środowiska naturalnego

- Poprawa warunków zdobywania wiedzy i umiejętności
- Wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej
- Poprawa stanu bezpieczeństwa w mieście
- Poprawa infrastruktury technicznej miasta
- Kreowanie zdrowego stylu życia i poprawa jakości systemu profilaktyki usług zdrowotnych
- Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego miasta oraz środowiska naturalnego

Realizacja LPROM Miasta Sandomierza stanowi bezpośrednie odzwierciedlenie założeń strategicznych wskazanych w Strategii.

3 ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

3.1. Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich

Okres realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Sandomierza programuje działania inwestycyjne na lata 2007-2015. Ma to ścisły związek z członkostwem Polski w Unii Europejskiej, w której obowiązuje 7-letni okres planowania budżetu (dodatkowo w proponowanym przedziale czasowym uwzględniono zasadę n+2 programowania wykorzystania środków).

W ramach dokumentu zostały wyznaczone przykładowe rozwiązania projektowe, zasygnalizowane na etapie jego opracowywania przez potencjalnych wykonawców inwestycji (beneficjentów korzystających z pomocy strukturalnej). Należy zaznaczyć, iż lista ta nie jest zamknięta i każdy podmiot spełniający warunki określone w dalszej części LPROM będzie mógł realizować swoje zadania.

Obszary rewitalizacji – wybór i uzasadnienie.

Jako **rewitalizację** rozumie się kompleksowy, skoordynowany, wieloletni proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, prowadzony na obszarze zdegradowanym (spełniającym warunki art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828 z dnia 8 grudnia 2006 roku), inicjowany przez jednostkę samorządu terytorialnego, w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne. Jej celem jest także zachowanie walorów historycznych (w tym głównie urbanistycznych i architektonicznych), podkreślenie ich unikalności i kolorytu lokalnego, co może zwiększyć ich atrakcyjność turystyczną, a tym samym przyczynić się do wzrostu szans rozwojowych. Innymi słowy, rewitalizacja jest przekształcaniem istniejącej przestrzeni, niespełniającej należycie swoich funkcji, w celu znalezienia dla niej nowego zastosowania lub przywrócenia jej pierwotnego stanu i funkcji. Nie można uznać za rewitalizację krótkookresowych,

prowadzonych na małą skalę, jednorazowych, oddzielonych od siebie projektów remontów budynków. O powodzeniu działań rewitalizacyjnych decyduje w dużym stopniu skumulowanie działań inwestycyjnych na danym obszarze, co przyczynia się do osiągnięcia odpowiedniej skali przeobrażeń. Punktem odniesienia dla planowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinien być przede wszystkim kontekst społeczny. Pojęcie rewitalizacja stosowane jest najczęściej w odniesieniu do części miasta lub zespołu obiektów budowlanych, które w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utraciły częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. W tym znaczeniu ten proces jest zespołem działań z zakresu budownictwa, planowania przestrzennego, ekonomii i polityki Społecznej, których celem jest doprowadzenie do odnowy, ożywienia, poprawy funkcjonalności, estetyki, wygody użytkowania i jakości życia na rewitalizowanym terenie.

Zgodnie z przyjętymi założeniami, prezentowane niżej obszary rewitalizowane zostały wyznaczone na podstawie krytycznej analizy wyników badań i analiz (w tym wniosków różnych podmiotów współuczestniczących w procesie rewitalizacji) przeprowadzonych dla potrzeb przygotowania Programu.

Dokonując tego wyboru uwzględniono poziom m.in.:

- bezrobocia,
- wykształcenia mieszkańców,
- ubóstwa oraz warunków mieszkaniowych,
- przestępczości,
- przedsiębiorczości mieszkańców,
- możliwości prowadzenia działalności gospodarczej,
- degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- zanieczyszczenia środowiska naturalnego
- intensywności i sposobu wykorzystania danego obszaru oraz zbieżności takiego wykorzystania z celami rozwoju miasta i zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Z uwagi na charakter Programu, największe znaczenie w wyborze podobszarów rewitalizacji miały jednak względy przestrzenne (m.in. degradacja obiektów budowlanych, nieuporządkowana zabudowa oraz przestrzeń miejska) oraz społeczne (dostępność lokali mieszkalnych, wysoka przestępczość lub subiektywne

poczucie braku bezpieczeństwa, występowanie patologii społecznych, negatywne zjawiska demograficzne m.in.).

Przeprowadzona w rozdziale I wieloczynnikowa analiza sytuacji społeczno-gospodarczej pozwoliła wyciągnąć wnioski ułatwiające wskazanie najważniejszych dla miasta obszarów problemowych, i następnie – w tym właśnie kontekście – dokonać wyboru **podobszarów**, które należy poddać procesom rewitalizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji Sandomierza ma charakter ciągły, a podstawą jego podziału na mniejsze jednostki był charakter zabudowy, uwarunkowania historyczne, funkcjonalność a wreszcie bariery w postaci ważnych (a co za tym idzie – ruchliwych) dróg. W procesie tym wzięto również pod uwagę zgodność planowanych działań z podstawowymi dokumentami planistycznymi obowiązującymi na terenie miasta Sandomierza i regionu.

Powyższe pozwoliło zakwalifikować wskazane w dokumencie obszary które powinny w najbliższym okresie podlegać rewitalizacji na trzech płaszczyznach:

- przestrzennej
- gospodarczej
- społecznej.

PODOBSZAR A

„Stare Miasto”

Do obszaru tego wpisane zostało całe Wzgórze Staromiejskie (Starówka) wraz z otaczającymi je terenami nadwiślańskimi, parkiem miejskim, fragmentem wąwozu i Parku Piszczele, Cmentarzem „Świętopawelskim” oraz terenami otaczającymi.

Granice obszaru wyznaczają: lewy brzeg Wisły (wybrzeże im. Marsz. Piłsudskiego), ul. Żwirki i Wigury, ul. Zawichojska, ul. Żeromskiego, ul. Parkowa, fragment ul. Mickiewicza, ul. Szkolna, zachodnia granica osiedla przy ulicach Słowackiego i Ogrodowej, Cmentarz „Świętopawelski”, ul. Królowej Jadwigi.

Teren leży w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej, a wszelkie działania inwestycyjne wymagają stosownych opracowań architektonicznych i uzgodnień.

W granicach tego obszaru znajduje się wpisany w całości do rejestru zabytków Zespół urbanistyczno-architektoniczny Starego Miasta, oraz ponad sto obiektów

zabytkowych, wpisanych do rejestru „samodzielnie” (wg dawnej klasyfikacji najwyższa klasa „0”).

Niestety, wiele z nich jest w bardzo złym stanie technicznym. Remontu wymagają elewacje, dachy, stolarka okienna i drzwiowa. Uwagę zwracają również zniszczone nawierzchnie, szczególnie utrudniające poruszanie się osobom starszym i niepełnosprawnym, oraz niedostatek elementów małej architektury.

Ze względu na wysoką wartość historyczną i architektoniczną, a także urzekające położenie na stromej nadwiślańskiej skarpie oraz niepowtarzalne walory krajobrazowe, sandomierska Starówka uznawana jest za największy „skarb” Sandomierza. Aby jednak ten potencjał właściwie wykorzystać, konieczne jest podjęcie szeregu kompleksowych działań, mających na celu: po pierwsze ochronę i zabezpieczenie Zespołu Staromiejskiego przed zniszczeniem i degradacją, po drugie – częściową zmianę funkcji tego obszaru – z obecnej funkcji mieszkaniowo-administracyjnej, na bardziej dostosowaną do potrzeb zwiększającego się ruchu turystycznego. W chwili obecnej w godzinach popołudniowych i wieczornych miejsce to „zamiera”, a organizacja wszelkich imprez kulturalnych jest utrudniona – mieszkańcom przeszkadza hałas i niejednokrotnie posuwają się nawet do wezwania policji, jeśli np. organizowany na rynku koncert przeciągnie się choć chwilę poza godzinę 22. Nie trzeba dodawać, że aby miejsce postrzegane było jako atrakcyjne turystycznie i warte polecenia, same zabytki i uroda miasta nie wystarczą – turyści szukają wrażeń różnego rodzaju, w tym też po prostu rozrywki i relaksu.

Na obszarze tym występuje wyjątkowo duża koncentracja problemów natury zarówno infrastrukturalnej, jak i społecznej i gospodarczej:

- Jednym z najpoważniejszych, i wymagających najpilniejszych działań, jest zły stan techniczny sieci ciepłowniczej i wodno-kanalizacyjnej. Warunki hydrogeologiczne sandomierskiego wzgórza: tiksotropowe właściwości lessu (polegające na jego uplastycznianiu się pod wpływem wilgoci) w połączeniu z wyeksploatowaną (budowaną w latach 1950-1960), nieszczelną siecią kanalizacyjną i niekontrolowanym spływem wód deszczowych, stanowią poważne zagrożenie nie tylko dla zabytkowych obiektów w obrębie sandomierskiej Starówki, ale i dla całej skarpy na której jest ona położona. W przypadku powstania nawet niewielkiej nieszczelności woda penetruje i podmywa grunt, powodując zapadliska i zagrażając zabytkowym kamieniczkom i innym bezcennym obiektom. Dodatkowo – blisko czterdziestoletnie żeliwne rury

wodociągowe, na złączach typu kielichowego (uszczelniane ołowiem i sznurkiem), położone zostały w betonowych kanałach. Gdy dochodzi do ich uszkodzenia, woda płynie tymi kanałami nawet kilkadziesiąt, kilkaset metrów dalej, i znalezienie miejsca uszkodzenia i usunięcie usterki jest niezwykle trudne. Warto również pamiętać o ciągle istniejącym pod płytą Rynku i nadal napełnionym wodą zbiorniku wody do celów przeciw-pożarowych, o objętości m.in. 100 metrów sześciennych,

- Ze względu na w/w zagrożenia oraz potwierdzone przez specjalistyczne badania geodezyjne (z użyciem technologii GPS) ruchy geologiczne o dużym nasileniu (określane nawet jako przygotowawcze do osuwiskowych), zaistniała konieczność znacznego ograniczenia ruchu kołowego w obrębie Starego Miasta. Powoduje to nasilenie problemów komunikacyjnych oraz w szczególnie dotkliwy sposób uwypukla niedostatek miejsc parkingowych – co z całą pewnością niekorzystnie wpływa na odbiór miasta przez mieszkańców i turystów,
- Osoby odwiedzające Sandomierz zwracają uwagę na niedostateczną infrastrukturę turystyczną, zarówno noclegową i gastronomiczną, jak i kulturalną. Wysokie ceny i często niezadowalająca jakość usług jednoznacznie świadczy o tym, że na tym polu konkurencja jest niedostateczna. Jedną z przyczyn jest niedobór lokali użytkowych. Z drugiej strony – w obrębie sandomierskiego Rynku, a więc w ścisłym centrum Starego Miasta, funkcjonują sklepy, których asortyment i estetyka nie harmonizuje z wizerunkiem Rynku, jako miejsca o aspiracjach kulturalnych, znacznie obniżając prestiż i atrakcyjność turystyczną miejsca. Zwraca również uwagę brak dostatecznie przejrzystego i kompleksowego systemu informacji miejskiej i turystycznej,
- Pomimo obserwowanego w ostatnich latach znacznego ożywienia na polu turystycznym, Sandomierz ciągle jeszcze jest miastem odwiedzanym najczęściej na jeden dzień. Wynika to m.in. z niedostatecznie rozwiniętej oferty turystycznej – tereny nadwiślańskie, kiedyś tętniące życiem, są zaniedbane i raczej odstraszaają, niż przyciągają potencjalnych turystów. Podobnie zresztą jak park miejski – ciemny, zarośnięty i niegościnny. Przywrócenie tych miejsc Sandomierzanom i ponowne ich włączenie w „organizm miasta” będzie miało również wpływ na rozszerzenie oferty turystycznej i „zatrzymanie” turysty w Sandomierzu dłużej niż kilka, kilkanaście godzin,

- Kolejnym problemem jest zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego. Dodatkowo, struktura własności lokali mieszkalnych (będących w przeważającej części własnością komunalną) nie tylko utrwała ten stan (postawy roszczeniowe, brak poczucia odpowiedzialności – „to nie moje”), ale i hamuje rozwój małej i średniej przedsiębiorczości, nakierowanej na obsługę ruchu turystycznego (m.in. miejsca noclegowe i gastronomiczne). Prywatni przedsiębiorcy nie chcą inwestować w obiekty nie będące ich własnością, tym bardziej, że owo inwestowanie jest mocno utrudnione ze względu na wymogi ochrony konserwatorskiej. Jedynym rozwiązaniem jest stopniowa dekomunalizacja, wyłącznie całych kamienic (sprzedaż pojedynczych mieszkań, a więc „rozdrobnienie” własności, praktycznie uniemożliwia skuteczne przeprowadzenie niezwykle kosztownych remontów i renowacji zabytkowych kamienic), a ta z kolei uzależniona jest m.in. od możliwości przeniesienia dotychczasowych lokatorów do innych lokali, a więc od rozwoju budownictwa mieszkaniowego (socjalnego i społecznego) w innych dzielnicach Sandomierza. Niedostateczna liczba mieszkań jest problemem całego miasta.
- Na obszarze tym można obserwować szereg patologii społecznych, a także ubóstwo i nadreprezentację osób długotrwale bezrobotnych, co skutkuje utrwalaniem się niekorzystnych wzorców i „sposobów na życie”. Dodatkowo, dosyć wyraźna jest nadreprezentacja osób starszych. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w omawianym okresie to 359. Obszary zapotrzebowania na powyższą pomoc są nieco bardziej rozproszone, nie mniej w znacznej mierze pokrywają się z rejonami, gdzie wypłacane są zasiłki mieszkaniowe.

PODOBSZAR B

Teren wyznaczony ulicami: Kościuszki, Okrzei, Energetyczną, Wierzbową, Suchą, Wojska Polskiego, 11 Listopada i Mickiewicza, posiadający w części obowiązujący plan miejscowego zagospodarowania pn. „Okrzei”.

Obszar ten w przeważającej części objęty jest strefą ochrony konserwatorskiej krajobrazu i ekspozycji widokowej. Wymaga m.in. przeprowadzenia prac regulacyjnych (nieuregulowane stosunki wodne) oraz poprawiających ogólny wizerunek miasta.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest niejednorodność. Obejmuje on swoimi granicami zarówno zabudowę jednorodzinną (duża część domów prywatnych wybudowana została przed lub tuż po II wojnie światowej), jak i wielorodzinną.

W części obszaru występuje dawna zabudowa wiejska wymagająca dostosowania do aktualnych wymogów cywilizacyjnych oraz gruntownych remontów. Ponadto różny jest stopień wykorzystania i zagospodarowania tego terenu. Z jednej strony, w części zlokalizowanej blisko nowego centrum miasta, mają swą lokalizację między innymi instytucje administracji publicznej, instytucje finansowe, hotele, zakłady usługowe, sklepy. Z drugiej, istnieją tam tereny „oczekujące” na nowych gospodarzy lub inwestorów, aktualnie mało atrakcyjne ze względu na dawną lokalizację dzikiego wysypiska śmieci (pomimo wielokrotnych prób uporządkowania tego terenu, niestety ciągle zdarza się, iż mieszkańcy w nielegalny sposób pozbywają się tam odpadów i nieczystości), lub też niekorzystne stosunki wodne (zaniedbane tereny podmokłe).

Na opisywanym terenie znajduje się kilka placówek oświatowych (Zespół Szkół Spożywczych, SP nr 1, przedszkole) wraz z zapleczem socjalnym (internaty). Stan techniczny, zarówno budynków szkolnych, jak i przyszkolnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jest zły lub niezadowalający. Również dalsze otoczenie w pobliżu szkół i przedszkola to teren częściowo zdewastowany i niezagospodarowany, postrzegany jako mało bezpieczny.

Jednym z największych problemów tego obszaru (ale i całego Sandomierza) jest zlokalizowany tam dworzec PKS. Wszystkie ulice dojazdowe do dworca są zbyt wąskie i zbyt kręte aby istnienie w tym rejonie dworca PKS i setki przejeżdżających autobusów nie stały się dużym dyskomfortem dla mieszkańców i zagrożeniem dla ich życia i zdrowia. Poza tym cała infrastruktura dworcowa - przestarzała i w bardzo złym stanie technicznym – nie jest najlepszą wizytówką miasta.

Dodatkowo, dworzec PKS jest wyłączony z sieci miejskiej komunikacji (co przy rosnącej średniej wieku mieszkańców stanowi również dla nich pewną dolegliwość).

W kontekście rozwoju turystyki jako priorytetowego kierunku rozwoju miasta, jest to zdecydowanie problem wymagający pilnego rozwiązania.

W granicach obszaru „B” usytuowany jest zabytkowy cmentarz żydowski, który po uporządkowaniu i odpowiednim zagospodarowaniu mógłby stanowić teren interesujący dla turystów.

PODOBSZAR C

„Rokitek – Nowe Miasto”.

Teren wyznaczony ulicami: Koseły, Rokitek, Czachowskiego, Gen. Żółkiewskiego-Lina, Armii Krajowej oraz Mickiewicza.

Ze względu na wysoki stopień zainwestowania nie wymaga opracowania planu miejscowego.

Obszar w zabudowie mieszkalnej z przewagą wielorodzinnej i usługami ogólnomiejskimi. Część bloków to budynki komunalne wymagające natychmiastowej interwencji remontowej i socjalnej (problem występowania patologii społecznych w dużej koncentracji na małym obszarze. Wg danych przekazanych przez ośrodek Pomocy Społecznej, w styczniu 2007r. z dodatków mieszkaniowych korzysta 548 rodzin. Szczegółne zapotrzebowanie na tego typu pomoc, a tym samym największe skupiska ubóstwa występują właśnie w rejonie ulic Mickiewicza, Słowackiego, w okolicy placu Konstytucji 3 Maja: ul. Króla). Zabudowa w okolicy ul. Słowackiego to „blokowisko z wielkiej płyty”. Budynki są w złym stanie technicznym, a tereny wokół bloków wymagają zagospodarowania małą architekturą zgodnie z wymogami i potrzebami mieszkańców osiedla, zwłaszcza małych dzieci.

Na terenie tym występuje zagęszczenie zjawiska ubóstwa, zwłaszcza w blokach przy ul. Por. Króla, a co za tym idzie, w tymże rejonie występuję zwiększone zagrożenie patologiami społecznymi.

Na obszarze tym znajdują się dwa przedszkola. Budynek jednego z nich, ze względu na stan techniczny, nie nadaje się do remontu – zostanie on wyburzony, a w jego miejsce wybudowany zostanie nowy obiekt, przystosowany również do potrzeb dzieci niepełnosprawnych.

W chwili obecnej potrzeby mieszkańców w zakresie kultury zaspokajają Ośrodek Akcji Kulturalnej, mający swoją siedzibę w pomieszczeniach należących do

Sandomierskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Pomieszczenia te są w złym stanie technicznym i wymagają remontu lub modernizacji, jednakże ich największym mankamentem jest niedostatek miejsca, ograniczający zarówno skalę i sposób działalności, jak i liczbę potencjalnych użytkowników.

Poza tym obszar wymaga porządkowania istniejącej zabudowy i określenia sposobu wykorzystania przestrzeni urbanistycznej przy ul. Koseły i Placu 3 Maja. W rejonie tym aktualnie znajduje się bazar, a warunki sanitarne i estetyczne kwalifikują go do likwidacji. Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zmiany funkcji i wizerunku tego obszaru.

PODOBSZAR D

„Kruków”

Teren wyznaczony ulicami: Zacisze, Zawichojska, Krukowska, Jaśminowa, Akacyjowa, Krucza.

Teren posiada plan miejscowego zagospodarowania pn.: „Kruków”, w którym występują tereny inwestycyjne z przeznaczeniem na budownictwo wielorodzinne w systemie TBS (wraz z zapleczem handlowym i usługowym). Mieszkania powstałe w tym systemie stanowiłyby m.in. lokum zastępcze dla mieszkańców lokali komunalnych z podobszaru A (Stare Miasto).

Obszar w zabudowie mieszkalnej jednorodzinnej lub niskich domów wielorodzinnych (dawna zabudowa wiejska), zdecydowanie „niedoinwestowany”, niedostatecznie wykorzystany.

Na osiedlu dostępne są tylko podstawowe usługi –w bardzo ograniczonym zakresie. Układ komunikacyjny jest niedostosowany do potrzeb mieszkańców i zdecydowanie niewystarczający. Dodatkowo, obszar ten jest w minimalnym stopniu objęty

komunikacją miejską (dostosowana jest ona wyłącznie na potrzeby szkoły), co stanowi niedogodność dla aktualnych mieszkańców osiedla, a także zniechęca potencjalnych inwestorów.

Mimo bliskości zabytkowego Starego Miasta oraz urokliwego ukształtowania terenu, a także w kontekście niedostatecznej podaży działek budowlanych w Sandomierzu, dzielnica ta nie jest postrzegana jako atrakcyjna. Przyczyną jest zlokalizowane tam mini-osiedle budynków socjalnych (zamieszkiwanych częściowo przez ludność pochodzenia romskiego), oraz współwystępujących problemów społecznych – przestępczości i ubóstwa.

Ze względu na stan techniczny i sanitarny budynków, osiedle to podlegać będzie stopniowej likwidacji (w miarę powstawania zastępczych lokali socjalnych w innych, rozproszonych lokalizacjach).

PODOBSZAR E

„Szpital”

Teren wyznaczony ulicami:

Schinzla, Dobkiewicza, Milberta.

Obszar mieszkalny z niedoborem funkcji usługowych i handlowych. Objęty jest planem miejscowym pn.: Szpital. Na tym obszarze przewiduje się powstanie osiedla mieszkaniowego wielorodzinnego w systemie TBS. Mieszkania powstałe w tym systemie stanowiłyby m.in. lokum zastępcze dla mieszkańców lokali komunalnych z obszaru A.

Jeden z podstawowych problemów tego obszaru to komunikacja – dojazd do centrum miasta jest coraz bardziej uciążliwy i niebezpieczny – ze względu na konieczność przejazdu przez „obwodnicę” (która to stopniowo utraciła swoje pierwotne przeznaczenie i stała się niemalże drogą wewnętrzną – przez którą nadal jednak pędzą rozpędzone tiry).

PODOBSZAR F

„Mokoszyn” (obejmuje tereny na północ od fragmentu ulicy Lubelskiej, m.in. ulicę Mokoszyńską)

Docelowo jest to obszar budownictwa mieszkaniowego zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej wraz z zabudową towarzyszącą, oraz tereny rekreacyjne. Aktualnie obszar zagospodarowany jest w stopniu niewystarczającym. Znajduje się tu m.in. niewielkie osiedle (dawniej przyzakładowe).

Na obszarze tym dostępne są tylko podstawowe usługi – w bardzo ograniczonym zakresie. Na ulicy Lubelskiej (droga wojewódzka 777), przy której jest zlokalizowane w/w osiedle, natężenie ruchu jest bardzo duże, co przy braku chodników i ścieżki rowerowej stwarza realne zagrożenie dla ruchu pojazdów i pieszych. Ponadto, obszar ten dotyczy problem komunikacyjny analogiczny jak w obszarze E. Sytuacji nie poprawia komunikacja miejska ograniczona do minimum – dostosowana wyłącznie do potrzeb uczniów szkoły.

Na obszarze tym znajdują się obiekty sportowo-rekreacyjne (m.in. pełnowymiarowy stadion), które wymagają jednak modernizacji i remontu w celu poprawy ich standardu, a także dostosowania do obowiązujących wymagań. Na terenie tym planowana jest budowa budynków mieszkalnych wielorodzinnych (również z mieszkaniami socjalnymi).

PODOBSZAR G

„Przy Hucie”

Teren wyznaczony ulicami: Zarzekowice, Portowa, teren MOSIR.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest niejednorodność. Obejmuje on swoimi granicami zarówno zabudowę jednorodziną, (częściowo obszary wiejskie włączone administracyjnie w obszar miasta) jak i wielorodzinną (dawne osiedle przyzakładowe), i – analogicznie – dwie różne, mało zintegrowane społeczności, o różnej specyfice i różnych problemach.

Osiedle przyzakładowe: występują tu problemy społeczne charakterystyczne dla tego typu osiedli – po przekształceniu własnościowym zakładu i związaną z tym poważną redukcją zatrudnienia: długotrwałe bezrobocie oraz jego często pojawiające się niekorzystne konsekwencje: ubóstwo, życiowa niezaradność, alkoholizm, przemoc, przestępczość.

Na obszarze tym daje się odczuć brak usług i handlu. Dodatkowo występują trudności z komunikacją z centrum miasta – most o zbyt małej przepustowości („korki” w godzinach szczytu), oraz niewystarczająca ilość połączeń miejskiej komunikacji publicznej.

Układ dróg wymaga dostosowania do potrzeb mieszkańców i osób korzystających z placówek znajdujących się po tej stronie Wisły. Powyższe powoduje, że mieszkańcom obszaru często łatwiej pojechać na zakupy do Tarnobrzega niż do centrum miasta.

Na obszarze tym zlokalizowane są obiekty sportowo-rekreacyjne, są one jednak w bardzo złym stanie technicznym. By przywrócić ich funkcje konieczna jest budowa Centrum Sportu i Rekreacji z basenem letnim na terenie istniejącego MOSiR, które stałoby się także atrakcją dla turystów przebywających w Sandomierzu, szczególnie w sezonie letnim. Infrastruktura oświatowa to szkoła podstawowa i przedszkole, przy czym to ostatnie znajduje się w budynku w złym stanie technicznym. Ponieważ jest to jedyna placówka tego typu w tej części miast, należy wbudować nowy obiekt z przeznaczeniem na przedszkole.

Na omawianym obszarze znajduje się teren po stoczni rzecznej – jednej z najstarszych w Polsce. Teren ten jest niewystarczająco wykorzystany dla rozwoju miasta. Należałoby go przywrócić zakładom przemysłowym – stworzyć warunki atrakcyjne dla inwestorów – albo przystosować do celów turystycznych, związanych z tradycją transportu rzeczno-

PODOBSZAR H

„Przemysłowa”

Teren wyznaczony ulicami: Błonie, Przemysłowa, Żwirki i Wigury.

Obszar położony w strefie ochrony konserwatorskiej krajobrazu i ekspozycji, wobec powyższego istnieje konieczność dostosowania istniejących budynków do wymogów strefy. Teren objęty planem miejscowym pn.: Kamień Plebański.

Obszar ten obejmuje tereny przemysłowe zlokalizowane w rejonie ulic: Błonie, terenów na północ od tej ulicy aż do ulicy Przedmieście Zawichojskie, Przemysłowej wraz z targowiskiem miejskim przy ul. Przemysłowej, ogródkami działkowymi oraz oczyszczalnią ścieków. Na tym terenie przeważa zabudowa przeznaczona na prowadzenie działalności gospodarczej (produkcja, handel, usługi). Budownictwo mieszkalne (jednorodzinne) koncentruje się w rejonie ulicy Błonie i ul. Podmiejskiej. Przeważają tereny prywatne, drogi poza ulicą Przemysłową mają charakter dróg lokalnych stanowiących dojazd do prywatnych posesji.

Obszar przylega do obwodnicy miejskiej (ul. Żwirki i Wigury), o znacznym natężeniu ruchu. Z uwagi na powyższe konieczna jest budowa (nasadzenia) „zielonych ekranów” odgradzających teren rynku rolnego od drogi.

Podstawowym problemem tego obszaru jest słabo rozwinięta sieć dróg oraz ich stan techniczny. Podobna sytuacja występuje w odniesieniu do systemu komunikacji w rejonie giełdy rolno-ogrodniczej przy ul. Przemysłowej.

Działań modernizacyjnych (z uwagi na stan techniczny oraz wymogi sanitarne i unijne) wymaga również sam teren giełdy.

PODOBSZAR I

Teren wyznaczony ulicami: Lwowską, Trześniowską, Holowniczą i rzeką Trześniówką.

Obszar objęty planem miejscowym pn.: Trześniowska. Wymaga budowy nowych rozwiązań komunikacyjnych uwzględniających istniejące i planowane ulice oraz węzeł kolejowy. Na tym obszarze dopuszcza się przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko pod warunkiem zastosowania odpowiednich rozwiązań technicznych.

Teren przede wszystkim w zabudowie przemysłowej, magazynowej. Na tym obszarze prowadzone są zakłady usługowe związane z obsługą techniczną, komunikacyjną, budownictwem, oraz przedsiębiorstwa produkcji rzemieślniczej.

Funkcje przemysłowe tego obszaru wymagają wsparcia poprzez odpowiednie przygotowanie terenów inwestycyjnych (uzbrojenie, budowa dróg o odpowiednich parametrach, poprawa stanu technicznego sieci energetycznej, melioracja), tak, aby stały się one atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów.

Z uwagi na fakt, że Sandomierz jest miastem turystycznym konieczne jest przywrócenie połączeń kolejowych osobowych z miastem. Temu celowi podporządkowana jest idea odnowienie dworca kolejowego oraz przygotowanie go do pełnienia także funkcji handlowej i usługowej.

3.2.1 Uzasadnienie wyboru obszarów rewitalizacji – podsumowanie.

PODOBSZAR A

- występowanie wielu zdegradowanych obiektów o dużym znaczeniu architektonicznym i historycznym
- nie wszystkie wartościowe obiekty wpisane do rejestru zabytków
- niedostateczny stan techniczny obiektów publicznych
- zły stan techniczny sieci wodno-kanalizacyjnej
- zaniedbane tereny nadwiślańskie
- problem osuwania się skarpy sandomierskiej wraz z problemami wynikającymi z tiksotropowych właściwości podłoża
- brak systemu informacji miejskiej
- brak koordynacji działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce
- brak systemu monitoringu
- słabo zagospodarowany teren Parku Miejskiego
- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- nadreprezentacja osób starszych

- nadreprezentacja osób długotrwale bezrobotnych
- występowanie patologii społecznych

PODOBSZAR B

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- występowanie patologii społecznych
- narastające bezrobocie wśród mieszkańców
- mała liczba zakładów usługowych i handlowych umożliwiających mieszkańcom zaspokajanie potrzeb w miejscu zamieszkania
- niska przedsiębiorczość mieszkańców – brak małych zakładów generujących nowe miejsca pracy
- wysoka przestępczość
- nierozwiązany problem dworca PKS
- funkcjonowanie dzieci i osób zdemoralizowanych i z problemem alkoholowym

PODOBSZAR C

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego (wielka płyta) – budynki spółdzielni mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych
- narastający problem tymczasowego bazaru miejskiego przy Placu 3 Maja (brak właściwego zaplecza sanitarnego, nielegalny handel)
- narastające patologie społeczne
- osłabione więzi społeczne wśród lokalnej społeczności – rotacja mieszkaniowa
- niewystarczające zaplecze dla działalności sportowej i rekreacyjnej

PODOBSZAR D

- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- nasilanie się patologii społecznych wpierane przez przestrzenną bliskość rodzin niezaradnych życiowo – budownictwo socjalne,
- przestępczość
- niska przedsiębiorczość – brak instytucji generujących miejsca pracy

- zły stan techniczny budynków socjalnych

PODOBSZAR E

- złe gospodarowanie przestrzenne utrudniające komunikację wewnętrzną i zewnętrzną
- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- postępująca degradacja terenu

PODOBSZAR F

- zły stan techniczny budownictwa mieszkaniowego
- bezrobocie związane z likwidacją dużego przedsiębiorstwa
- postępująca degradacja terenu
- ubóstwo mieszkańców
- niedostateczna infrastruktura techniczna – brak kanalizacji

PODOBSZAR G

- niskie wykorzystanie potencjału obszaru
- zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej o istotnym znaczeniu dla miasta: basen letni, dom kultury
- bezrobocie spowodowane restrukturyzacją dużego zakładu pracy
- brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież

PODOBSZAR H

- zły stan techniczny infrastruktury technicznej
- niedostosowanie obiektów usługowych i handlowych do wymogów sanitarnych – wzrost zagrożenia epidemiologicznego
- niedostateczna infrastruktura komunikacyjna
- niedostosowanie zabudowań do wymogów strefy ochrony krajobrazu architektonicznego i ekspozycyjnego.

PODOBSZAR I

- zły stan techniczny obiektów
- niedostateczna infrastruktura komunikacyjna

4 CELE I PROPOZYCJE DZIAŁAŃ W OBSZARACH REWITALIZOWANYCH

Celem programu rewitalizacji jest przywrócenie ładu przestrzeni publicznej oraz podnoszenie wartości substancji miejskiej poprzez nadawanie i przywracanie jej funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych z jednoczesnym nadaniem jej wysokich parametrów jakościowych i estetycznych. Działania prowadzące do osiągnięcia celów rewitalizacji będą prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli z dbałością o ochronę stanu środowiska naturalnego. Zasadniczym celem działania jest ożywienie gospodarcze i społeczne obszarów rewitalizowanych, a także wzbogacenie oferty kulturalnej oraz poprawa oferty turystycznej miasta. Działania te będą realizowane poprzez:

- rewitalizację i odnowę zdegradowanych obszarów miejskich, w tym dzielnic mieszkaniowych,
- rewitalizację i aktywizację gospodarczą terenów przemysłowych poprzez ich uatrakcyjnienie i poprawę ich funkcjonalności.

Cele przestrzenne rewitalizacji

W oparciu o wyniki analizy sytuacyjnej miasta – prezentowanej w rozdziale I dokumentu – określono następujące problemy w sferze przestrzennej występujące na zdefiniowanych powyżej obszarach, które będą podlegać rewitalizacji:

- niedostateczny system komunikacji (dworce, linie nocne)
- nie dość rozwinięta infrastruktura turystyczna
- nieład architektoniczny i estetyczny oraz brak elementów małej architektury,
- zły stan nawierzchni części dróg
- narastające problemy komunikacyjne, w tym w szczególności typu tranzytowego
- zły stan sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Starego Miasta
- brak kanalizacji w znacznej części lewobrzeżnego Sandomierza
- nieuporządkowana sieć elektroenergetyczna
- zły stan techniczny i niedostateczna ilość zasobów mieszkaniowych

- brak mieszkań socjalnych
- brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na Starówce
- zaniedbane tereny nadwiślańskie

Na podstawie tak zdefiniowanych problemów, wyodrębniono następujące cele rewitalizacji w sferze przestrzennej, zmierzające do zmniejszenia negatywnego ich oddziaływania na otoczenie zewnętrzne:

- Wzrost użyteczności struktury ruchu kołowego i pieszego oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznych, w tym rozwój miejskiej komunikacji zbiorowej
- Odbudowa oraz ochrona obiektów cennych architektonicznie i obszarów przyrodniczo cennych
- Przebudowa lub/i remont publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych miasta, połączonych z działalnością gospodarczą
- Poprawa warunków oraz uatrakcyjnienie bazy kulturalno-sportowej umożliwiającej rozwój aktywności mieszkańców miasta
- Rozbudowa lub/i remont mediów miejskich

Program rewitalizacji jest programem wieloletnim, składającym się z części kierunkowej - założeń, o otwartym horyzoncie czasowym oraz z części operacyjnej, w której działania określone są z wyprzedzeniem 1-4 lat i są skoordynowane, w zakresie projektów inwestycyjnych, z WPI.

Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje dwa podokresy programowania:

1. lata 2008 – 2013 dla projektów, których realizacja rozpocznie się do końca 2013 r.;
2. lata 2014 i lata następne, których realizacja rozpocznie się po 2013 r.

Podział na te okresy jest zgodny z okresami programowania Unii Europejskiej w zakresie funduszy strukturalnych.

Plan finansowy rewitalizacji sporządzony został dla podokresu programowania 2008 – 2013 (z uwzględnieniem zasady n+2).

Dokument ten będzie podlegał aktualizacji stosownie do potrzeb wynikających ze zmiany uwarunkowań realizacji, np. nowych możliwości finansowego wsparcia działań planowanych w obszarach rewitalizacji, w celu powiązania z innymi politykami i programami operacyjnymi, przede wszystkim z Wieloletnim Planem Inwestycyjnym i budżetem miasta. Wybór bądź zmiana ostatecznych rozwiązań należy do Rady Miasta Sandomierza.

W toku konsultacji społecznych, przeprowadzonych w trakcie przygotowania Programu, wyodrębniono zestaw projektów wpisujących się w założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza. Pierwszy z nich dotyczy szeroko rozumianej przestrzeni publicznej.

Planowane działania i projekty na obszarach rewitalizowanych w aspekcie przestrzennym

Grupa działań obejmuje przedsięwzięcia służące poprawie standardu zagospodarowania śródmiejskich oraz lokalnych przestrzeni publicznych. Głównym celem tych działań jest stworzenie atrakcyjnej, przyjaznej i żywej przestrzeni miejskiej, która stworzy warunki dla rozwoju turystyki, aktywności gospodarczej, kultury i rozrywki, ale również – w lokalnej skali - samoorganizacji i budowy więzi

społecznych.

W tej grupie działań znalazły się również projekty renowacji i poprawy atrakcyjności terenów zieleni miejskiej, parków, skwerów oraz miejsc rekreacji. Stan terenów o takich funkcjach w obszarze rewitalizowanym jest niezadowalający, potrzebne są inwestycje w zakresie modernizacji wyposażenia terenów parkowych.

Zaniedbane tereny zieleni stanowią zagrożenie bezpieczeństwa ze względu na koncentrację przestępczości.

Trzeci rodzaj projektów to przedsięwzięcia dotyczące mieszkalnictwa.

To grupa działań zmierzających zarówno do rozwiązania problemu, jakim niewątpliwie jest niedostateczna liczba lokali mieszkalnych, jak i do poprawy jakości środowiska zamieszkania w skali małych osiedli lub zespołów zabudowy poprzez remonty, modernizacje, uporządkowanie i budowę:

– placów zabaw i terenów zieleni osiedlowej urządzonej,

– chodników, parkingów, dróg osiedlowych oraz infrastruktury sportowej.

Działania te służyć będą zarówno celom społecznym – poprawie integracji lokalnych społeczności i zwiększeniu ich zaangażowania w rozwiązywanie problemów społecznych, jak i gospodarczym – przeciwdziałając emigracji poza obszar zamożniejszych mieszkańców i pogłębianiu się niekorzystnych zmian w strukturze społecznej. Działania będą realizowane przez Miasto Sandomierz, samorządowe jednostki organizacyjne oraz przez spółdzielnie mieszkaniowe i innych zarządców nieruchomości.

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju poprzez poprawę warunków komunikacji wewnętrznej oraz architektonicznego wizerunku miasta
Opis przedsięwzięcia:	▪ Projekt i budowa parkingów dla autobusów i samochodów osobowych, w tym budowa parkingów na obrzeżach miasta (przy jednoczesnym zapewnieniu nieodpłatnego transportu do centrum w przypadku organizacji dużych imprez kulturalnych, turystycznych i innych); ▪ Wytczenie przy współpracy z sąsiednimi gminami ponadlokalnych szlaków rowerowych wraz z infrastrukturą sprzyjającą rozwojowi tego segmentu turystyki; ▪ Przygotowanie i realizacja programu budowy tras rowerowych w obrębie miasta; ▪ Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych w mieście.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2009 – 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPROM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Starego Miasta w Sandomierzu – Bulwar Piłsudskiego
Opis przedsięwzięcia:	▪ Zagospodarowanie i rewitalizacja zaniedbanych i zdegradowanych terenów nadwiślańskich (Bulwar Piłsudskiego) ▪ Renowacja przestrzeni publicznej poprzez modernizację nawierzchni, oświetlenia, małej architektury oraz uporządkowanie zieleni, ▪ Budowa parkingów i innych obiektów użyteczności publicznej, niezbędnych do poprawy funkcjonowania ruchu turystycznego.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2009 – 2010
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	19 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WŚ 2007-2013

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa obiektów tzw. małej architektury ▪ Budowa Centrum Sportu i Rekreacji ▪ Budowa placów zabaw i terenów przystosowanych do uprawiania specyficznych dyscyplin sportowych (takich jak jazda na rolkach, deskorolkach, rowerach górskich itp.)
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	37 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Podobszar ujęty w LPROM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Realizacja polityki gospodarowania starymi komunalnymi zasobami mieszkaniowymi w celu planowania zmiany funkcji obszarów miejskich
Opis przedsięwzięcia:	- inwentaryzacja istniejących zasobów - prognoza zapotrzebowania - przygotowanie/aktualizacja programu gospodarowania zasobami mieszkaniowymi, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby zmiany funkcji użytkowych mieszkań na Starym Mieście.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	200 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Modernizacja istniejącego zasobu budownictwa komunalnego oraz tworzenie zasobu lokali o charakterze socjalnym
Opis przedsięwzięcia:	- Modernizacja istniejących lokali komunalnych - Budowa lokali socjalnych Budowa i modernizacja infrastruktury mieszkaniowej – komunikacji, wodociągu, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, sieci energetycznej i teleinformatycznej, sieci gazowej, elementów małej architektury oraz zieleni urządzonej. Powyższe stanowi uzupełnienie (kontynuację) zadania dekomunalizacji kamienic na Starówce.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Celowe, Fundusze Strukturalne, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Budownictwo społeczne
Opis przedsięwzięcia:	budowa wielorodzinnych budynków mieszkalnych, przeznaczonych na wynajem (w ramach TBS,) wraz z zapleczem handlowo-usługowym.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Celowe, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPROM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wzmocnienie zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Miasta Sandomierza – etap II
Opis przedsięwzięcia:	Budowa ciągów pieszo-rowerowych (wraz z niezbędną infrastrukturą), łączących tereny nadwiślańskie, Stare Miasto oraz Park Piszczele
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008– 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WŚ 2007-2013

Podobszar ujęty w LPROM:	B
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stymulowanie działań zmierzających do rozwoju ponadregionalnej sieci transportowej: drogowej oraz kolejowej umożliwiającej szybszą i bardziej bezpieczną komunikację
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja oraz rozbudowa dworca PKS ▪ Alternatywnie inna lokalizacja – wskazana w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Sandomierza (nowa edycja)
Okres realizacji	2014 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	4 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, dofinansowanie środki unijne, alternatywnie realizacja w formule partnerstwa publiczno-prywatnego

Podobszar ujęty w LPROM:	C
Inwestor:	Inwestor prywatny, UM Sandomierz
Nazwa przedsięwzięcia:	Rewitalizacja Placu 3 maja
Opis przedsięwzięcia:	▪ Kwalifikacja terenu jako rekreacyjny (z możliwością wydzielania części handlowo-usługowej). ▪ Likwidacja tzw. „tymczasowego targowiska” w trybie uchwały Rady Miasta ▪ Likwidacja istniejących bud blaszanych poprzez ich usunięcie na koszt właścicieli ▪ Zagospodarowanie terenu wraz z budową niezbędnej (związanej z planowaną funkcją) infrastruktury Realizacja powyższego projektu może być rozszerzona o wykonanie dodatkowych miejsc parkingowych dla obsługi stadionu i pasaży handlowego.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2011 – 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki UM lub realizacja w formule PPP (również z wykorzystaniem środków Funduszy Strukturalnych UE)

Działania podejmowane przez podmioty inne niż Urząd Miejski w Sandomierzu

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	PGKiM Sandomierz
Nazwa przedsięwzięcia:	„Zakup autobusów w celu świadczenia usług transportu publicznego dla miasta Sandomierza”
Opis przedsięwzięcia:	zakup 6 sztuk autobusów do publicznego transportu miejskiego przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych, oraz zakup automatów mobilnych do sprzedaży biletów, a także systemu informatycznego obsługi i kontroli sprzedaży.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2011
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 800 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne PGKiM (50%), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (50%)

Podobszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Sandomierza
Opis przedsięwzięcia:	▪ Ochrona i zabezpieczenie Zespołu Staromiejskiego poprzez wymianę i modernizację infrastruktury podziemnej oraz likwidację zbiornika wody do celów p. poż. usytuowanego pod płytą Rynku, ▪ Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2010 – 2013
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	35 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne PGKiM, środki UM, środki WFOŚiGW, Fundusz Spójności

Podobszar ujęty w LPRM:	H
Inwestor:	Sandomierski Ogrodniczy Rynek Hurtowy S.A.
Nazwa przedsięwzięcia:	Wzmocnienie pozycji SORH S.A. jako element rewitalizacji obszaru
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja infrastruktury technicznej i poprawa funkcjonowania producenckiego rynku hurtowego (placu targowego) przy ul. Przemysłowej w Sandomierzu.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SORH S.A., Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPROM:	I
Inwestor:	Inwestor prywatny
Nazwa przedsięwzięcia:	Podjęcie działań mających na celu odbudowę funkcji dworca PKP jako głównego ośrodka wzrostu obszaru
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa nowych rozwiązań komunikacyjnych uwzględniających istniejące ulice oraz węzeł kolejowy
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2009 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	5 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Kapitał prywatny, PKP, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	PEC
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie dostępności mieszkańców miasta do infrastruktury publicznej, informacyjnej i technicznej
Opis przedsięwzięcia:	▪ Modernizacja kotłowni gazowych na Starym Mieście w Sandomierzu: - Nr 8 przy ul. Rynek 28 - Nr 7 przy ul. Rynek 5 - Nr 11 przy ul. Katedralnej ▪ Modernizacja kotła WR-5 nr 1 oraz układów technologicznych i automatyki kotłowni „Rokitek „. ▪ Likwidacja wymiennikowni grupowych W i W-1 – wykonanie przyłączy wysokich parametrów oraz indywidualnych wymiennikowni kompaktowych w budynkach przyłączonych do wymiennikowni W i W-1. ▪ Modernizacja instalacji odpylania spalin w kotłowni „Stocznia”. ▪ Przebudowa kotła WR-10 Nr4 na kocioł WR12M w technologii ścian szczelnych. Wymiana ok. 4500mb sieci ciepłowniczych wysokoparametrowych wykonanych w kanałach na sieci preizolowane w zakresie średnic nom. od 50-300
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne PEC, Środki budżetu państwa, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	PGKiM Sandomierz
Nazwa przedsięwzięcia:	Kompleksowa gospodarka odpadami jako forma ochrony środowiska naturalnego
Opis przedsięwzięcia:	Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska Gminy Sandomierz
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2010
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 800 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne PGKiM, Krajowe fundusze celowe, Fundusz Spójności i Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPRM:	B
Inwestor:	Komenda Powiatowa Policji w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie skuteczności pracy policji poprzez poprawę warunków pracy funkcjonariuszy.
Opis przedsięwzięcia:	Rozbudowa i modernizacja budynku Komendy Powiatowej Policji wraz z otoczeniem
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne KPP, fundusze celowe, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPRM:	C
Inwestor:	Sandomierska Spółdzielnia Mieszkaniowa
Nazwa przedsięwzięcia:	Poprawa atrakcyjności osiedla SSM w Sandomierzu poprzez poprawę estetyki oraz warunków zamieszkania
Opis przedsięwzięcia:	- Remont i budowa parkingów, chodników i ciągów pieszo-jezdných na terenie osiedla SSM - Remonty i modernizacje budynków mieszkalnych wielorodzinnych polegające na: - Wymianie instalacji centralnego ogrzewania, centralnej ciepłej wody, instalacji sanitarnych i gazowych - Termorenowacji
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	4 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SSM, fundusze celowe, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPRM:	G
Inwestor:	Spółdzielnia Budownictwa Mieszkaniowego „Sandomierz”
Nazwa przedsięwzięcia:	Zwiększenie atrakcyjności osiedla SBM poprzez poprawę warunków zamieszkania
Opis przedsięwzięcia:	▪ Przygotowanie i realizacja programu uporządkowania gospodarki wodnej na terenie osiedla ▪ Termorenowacja zasobów mieszkaniowych – wielorodzinnych, z wymianą elementów azbestowych elewacji zewnętrznych. ▪ Remont i budowa parkingów, chodników i ciągów pieszo-jezdných. ▪ Modernizacja i remont sieci zewnętrznych i instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania, centralnej ciepłej wody, sanitarnej i gazowej. ▪ Wykorzystanie potencjału cieków wodnych „Atramentówka” poprzez jego właściwe zagospodarowanie, w tym dla celów rekreacyjnych. ▪ Budowa parku rekreacji.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000 PLN
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne SBM, Fundusze Strukturalne

Cele rewitalizacji w aspekcie gospodarczym

Drugą sferą poddaną analizie, bardzo ważną w procesie formułowania wniosków dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej miasta, jest sfera gospodarcza. Mając na względzie wyniki analizy prezentowanej w rozdziale pierwszym dokumentu, wskazano następujące problemy w tej sferze, zdiagnozowane na wskazanych powyżej obszarach:

- brak zachęt dla inwestorów
- brak dostatecznej liczby uzbrojonych terenów inwestycyjnych
- duża strefa ochronna zabytków
- brak jednolitego i ofensywnego systemu promocji miasta
- słabe zaplecze turystyczne
- brak działań zmierzających do stopniowej dekomunalizacji poszczególnych kamienic na starówce
- trudności z pozyskiwaniem instytucji, które finansowo zaangażują się w procesy inwestycyjne w mieście

Ważnym aspektem jest wskazanie instrumentów i narzędzi dostarczanych przez miasto lub inne podmioty, działające na rzecz intensyfikacji działalności gospodarczej prowadzonej w mieście. Tym samym, wyodrębniono następujące cele główne rewitalizacji w obszarze gospodarczym, zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania w/w problemów:

- Tworzenie w warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
- Renowacja i adaptacja na cele gospodarcze budynków o znaczeniu historycznym i/lub wartości architektonicznej

Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie gospodarczym

Zakres zadań przewidzianych do realizacji mogących uzyskać współfinansowanie z pomocy strukturalnej:

- remont, przebudowa lub przystosowanie budynków i przestrzeni dla potrzeb tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości oraz instytucji wsparcia biznesu
- prowadzenie działań promocyjnych i szkoleniowych na rzecz wspierania małych i średnich przedsiębiorstw
- przygotowanie terenów inwestycyjnych na rewitalizowanych terenach miejskich na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej
- izolacja, remont lub przebudowa elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń przeznaczonych na cele gospodarcze

Każdy podmiot, który zamierza realizować projekt finansowany z programu, **dla którego warunkiem jest zgodność z LPROM**, powinien uzyskać akceptację Burmistrza Miasta Sandomierza wskazującą na zbieżność realizowanego przedsięwzięcia z celami LPROM.

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz wzmocnienia potencjału instytucjonalnego w celu aktywizacji rynku pracy
Opis przedsięwzięcia:	- Nawiązanie współpracy z lokalnymi i regionalnymi instytucjami „otoczenia biznesu” - Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji (konkurs)
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	250 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stwarzanie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
Opis przedsięwzięcia:	- Adaptacja obiektów i lokali komunalnych na potrzeby małej i średniej przedsiębiorczości - Zwiększenie funkcjonalności istniejących terenów przemysłowych - Przygotowanie terenów inwestycyjnych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2014 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych służących zdolnościom adaptacyjnym młodzieży do potrzeb rynkowych, zwiększania mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uwzględniających rzeczywiste potrzeby rynku pracy
Opis przedsięwzięcia:	- Szczegółowa diagnoza potrzeb wskazanej grupy - Realizacja projektów szkoleniowych i edukacyjnych w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby - Realizacja projektów mających na celu rozwój i przystosowanie szkolnych i pozaszkolnych form kształcenia do potrzeb rynku pracy.
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny,

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu, wyższe uczelnie, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie rozwoju współpracy między placówkami oświatowymi, uczelniami wyższymi, ośrodkami naukowo-badawczymi a przedsiębiorcami
Opis przedsięwzięcia:	▪ Inicjowanie i udział w projektach realizowanych na terenie miasta przez ośrodki oświatowe
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny,

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Aktywizacja zawodowa grup społecznych, zagrożonych marginalizacją społeczną i ekonomiczną
Opis przedsięwzięcia:	▪ Inicjowanie tworzenia spółdzielni socjalnych, centrów integracji społecznej, klubów integracji społecznej, świetlic środowiskowych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Podobszar ujęty w LPRM:	A
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Podniesienie walorów Starego Miasta poprzez nadanie zlokalizowanym tam obiektom nowych funkcji społeczno-gospodarczych przy jednoczesnej ochronie wartości kulturowej i historycznej obiektów
Opis przedsięwzięcia:	▪ Dekomunalizacja poszczególnych kamienic ▪ Modernizacja i adaptacja lokali na potrzeby małej i średniej przedsiębiorczości ▪ Przygotowanie oraz wdrożenie systemu ulg oraz zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów, mającego na celu wspieranie rozwoju turystyki w Sandomierzu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	4 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, środki prywatne, Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Kulturowego, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Europejski Fundusz Społeczny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie aktywności społecznej z udziałem organizacji pozarządowych i grup nieformalnych
Opis przedsięwzięcia:	Wsparcie kierunkowe organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez udzielanie dotacji na realizację projektów – w drodze konkursu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja turystyczna i gospodarcza miasta i regionu, ułatwienie dostępu do wszechstronnych informacji ofertowo-instytucjonalnych poszukiwanych przez potencjalnego inwestora
Opis przedsięwzięcia:	- Stworzenie materiałów promocyjnych dla poszczególnych segmentów rynku i dotarcie z nimi do miejsc zapewniających najlepszy kontakt z konsumentem /np. mapy szlaków rowerowych rozpowszechniane w klubach cyklistów/ - Prezentacja na targach turystycznych w Polsce i za granicą oferty wypracowanej wspólnie z właścicielami obiektów prowadzących usługi noclegowe i gastronomiczne w obrębie miasta - Wprowadzenie jednolitego systemu dystrybucji bezpłatnych wydawnictw turystycznych - Utworzenie centrum informacji turystycznej oferującego m.in. na bieżąco aktualizowaną informację o wolnych miejscach noclegowych oraz wydarzeniach kulturalnych – również za pośrednictwem Internetu. - Informacja wizualna o szlakach turystycznych, interesujących zabytkach, parkingach, usługach gastronomicznych, placówkach kulturalnych oraz punktach pomocy medycznej i automatach telefonicznych - Wykonanie systemu informacji kierunkowej Sandomierza informującej o atrakcjach i usługach turystycznych Sandomierza - Bannery reklamowe przy głównych trasach oraz węzłach komunikacyjnych - Wyposażenie parkingów w odpowiednią informację turystyczną umożliwiającą łatwe dotarcie do interesujących miejsc. - Wykonanie oznakowania tras oraz map dla cyklistów - Opracowanie kalendarza imprez turystycznych i kulturalnych odbywających się w mieście i jego upowszechnienie –

	również za pośrednictwem Internetu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	3 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Podobszar ujęty w LPROM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu
Nazwa przedsięwzięcia:	Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych w celu rozwoju przedsiębiorczości oraz utrzymania i tworzenia miejsc pracy
Opis przedsięwzięcia:	▪ Opracowanie systemu preferencji ekonomicznych ▪ Powstanie płaszczyzny współpracy pomiędzy władzą lokalną, a środowiskiem biznesu — Wypracowanie zasad i form współpracy pomiędzy reprezentacją biznesu a władzami miasta. Realizacja zadania powinna określić zasady współpracy władz miasta i lokalnego biznesu. — Rada Miejska przed podjęciem uchwał mających znaczny wpływ na życie gospodarcze miasta np. ulg i zwolnień podatkowych powinna zasięgnąć opinii lokalnego środowiska biznesu. Pozwoli to na tworzenie lepszego miejskiego prawa oraz pozwoli uniknąć nieporozumień na styku władzy samorządowej i środowisk przedsiębiorców. Forma konsultacji powinna być dostosowana do rangi przedsięwzięcia. ▪ Utworzenie Lokalnego Okienka Przedsiębiorczości oraz informatyzacja instytucji publicznych ▪ Opracowanie katalogu usług świadczonych przez LOP dla lokalnych przedsiębiorców. ▪ Założenie bazy danych o nieruchomościach i możliwościach ich wykorzystania. ▪ Opracowanie dla inwestorów informacji pisemnej – przewodnika inwestycyjnego ▪ Umożliwienie załatwiania spraw urzędowych on-line. ▪ Tworzenie wspólnych przedsięwzięć samorządu i przedsiębiorców promujących miasto i jego gospodarkę ▪ Ustalenie kalendarza imprez i uroczystości miejskich z punktu widzenia ich roli promocyjnej ▪ Organizacja lokalnych festynów, jarmarków ▪ Otwarte dni biznesu, targi lokalnych firm, konkursy na najlepszy sandomierski produkt ▪ Promocja przedsiębiorstw na stronie www Urzędu Miasta oraz w materiałach promocyjnych Sandomierza ▪ Opracowanie materiałów promocyjnych przedsiębiorstw ▪ Zamieszczenie materiałów informacyjnych na stronie www. ▪ Podjęcie współpracy z lokalnymi inwestorami – wypracowanie polityki gospodarczej miasta, która wzmacniałaby przedsiębiorstwa lokalne przy zachowaniu równowagi rynkowej.
Okres realizacji	2007 – 2015

(łącznie z opracowaniem dokumentacji):	
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, środki prywatne, Fundusze UE, fundusze celowe

Cele rewitalizacji w aspekcie społecznym

W trakcie analizy dokonanej w rozdziale pierwszym zidentyfikowano następujące problemy sferze społecznej, których rozwiązanie będzie możliwe na skutek wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Miasta Sandomierza:

- systematyczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej
- powiększające się różnice w dochodach ludności
- ubożenie mieszkańców
- wysoki poziom bezrobocia
- brak miejsc pracy dla ludzi młodych i wykształconych
- brak skutecznie wdrożonych programów profilaktycznych
- słaby dostęp do Internetu
- niedostateczna infrastruktura sportowa przy szkołach
- brak taniej bazy noclegowej dla studentów
- niedostateczna oferta zagospodarowania wolnego czasu dla młodzieży

Na podstawie tak wyrażonych problemów, wyodrębniono następujące cele rewitalizacji w obszarze społecznym, zmierzające do zmniejszenia ich negatywnego oddziaływania na otoczenie zewnętrzne:

- Tworzenie w zdegradowanych dzielnicach warunków lokalowych i infrastrukturalnych dla rozwoju kulturalno-edukacyjnego, w tym mających za zadanie podniesienie kwalifikacji mieszkańców terenów zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Renowacja zabudowy budynków - w tym obiektów infrastruktury społecznej

- Renowacja budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym znajdujących się na rewitalizowanym terenie oraz ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego
- Usprawnienie systemu opieki społecznej

Planowane działania na obszarach rewitalizowanych w aspekcie społecznym

Niezwykle trudno w przypadku niektórych projektów jednoznacznie zdefiniować zaliczenie do jednej ze sfer funkcjonalnych. Nie wpływa to jednakże na możliwość realizacji inwestycji w ramach LPR, gdyż projekty zaplanowane przez potencjalnych beneficjentów muszą mieć charakter kompleksowy, obejmujący wiele aspektów rewitalizacji (np. uporządkowanie przestrzeni społecznej powiązane z tworzeniem obiektów społecznych lub zabudowy komunalnej).

Podobszar ujęty w LPR:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne
Nazwa przedsięwzięcia:	Poszerzenie zdolności adaptacyjnych młodzieży, zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz upowszechnianie dostępu do wiedzy poprzez inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Tworzenie świetlic środowiskowych ▪ Realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych ▪ Szkolenie kadry dydaktyczno-oświatowej
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty prywatne
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz tworzenia równych szans edukacyjnych i spełnienie możliwości aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży z różnych środowisk miasta
Opis przedsięwzięcia:	▪ Budowa i modernizacja obiektów oświatowych ▪ Tworzenie świetlic środowiskowych ▪ Realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych ▪ Szkolenie kadry
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	10 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmioty realizujące:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie liczby pracowni komputerowych w szkołach oraz dalsze upowszechnianie nauki języków obcych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Doposażenie placówek oświatowych ▪ Realizacja pozalekcyjnych form nauczania ▪ Realizacja programów oświatowych i edukacyjnych dla osób dorosłych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Podmiot realizujący	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Działania na rzecz dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych
Opis przedsięwzięcia:	▪ Realizacja programów dożywiania w przedszkolach i szkołach na terenie miasta
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2007 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 800 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, fundusze celowe, środki budżetu państwa

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Aktywizacja zawodowa kadry dydaktyczno – wychowawczej na rzecz aktywizacji środowisk młodzieżowych i dziecięcych
Opis przedsięwzięcia:	Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych na rzecz kadry oświatowej
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Europejski Fundusz Społeczny, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Inicjowanie i koordynacja programów prewencyjnych w celu poprawy społecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta oraz turystów
Opis przedsięwzięcia:	- Przygotowanie i realizacja w partnerstwie z kompetentnymi i zainteresowanymi podmiotami programu na rzecz poprawy bezpieczeństwa - Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta - Budowa systemu monitoringu
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 500 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, fundusze celowe, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Koordynacja i promocja działań na rzecz zwalczania patologii społecznych w celu przeciwdziałania trwałej marginalizacji pewnych grup społecznych
Opis przedsięwzięcia:	- Realizacja działań szkoleniowo-edukacyjnych skierowanych do mieszkańców miasta - Utworzenie oddziału odwykowego dla osób uzależnionych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, fundusze celowe, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Promocja i wspieranie inicjatyw obywatelskich służących przeciwdziałaniu patologiom społecznym
Opis przedsięwzięcia:	Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji celowych
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne U.M.

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Wspieranie aktywności społecznej w formie partnerstwa publiczno – prywatnego oraz publiczno-społecznego
Opis przedsięwzięcia:	- Wsparcie organizacji pozarządowych w formie dotacji celowych - Tworzenie i realizacja projektów szkoleniowo-edukacyjnych na zasadach partnerstwa
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	1 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze Strukturalne, Kapitał Prywatny

Podobszar ujęty w LPRM:	A, B, C, D, E, F, G, H, I
Inwestor:	Urząd Miejski w Sandomierzu, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze
Nazwa przedsięwzięcia:	Podejmowanie działań na rzecz niedopuszczenia do wykluczenia społecznego określonych grup społecznych (osoby niepełnosprawne, samotnie wychowujące dzieci, inne)
Opis przedsięwzięcia:	- Modernizacja i tworzenie placówek działających na rzecz pomocy społecznej (w tym OPS, DPS) - Działania na rzecz zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym organizacja staży pracowniczych - Realizacja przedsięwzięć wsparcia terapeutycznego
Okres realizacji (łącznie z opracowaniem dokumentacji):	2008 – 2015
Przewidywany łączny koszt inwestycji:	2 000 000
Przewidywane źródło finansowania:	Środki własne UM, Fundusze UE, środki z budżetu państwa

5 Wytyczne w zakresie mieszkalnictwa

Podstawą dla określenia zasad wydatkowania środków UE na przedsięwzięcia, dot. mieszkalnictwa jest Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210/1 z 31.07.2006 r.). Uszczegółowieniem zapisów Rozporządzenia 1080/2006 w tym zakresie, są przepisy wykonawcze Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne, dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371/ z 27.12.2006 r.).

Inwestycje związane z mieszkalnictwem w RPOWŚ 2007-2013 mogą uzyskać wsparcie, wyłącznie jako element kompleksowego projektu rewitalizacyjnego, wpisującego się lokalny program rewitalizacji. Przedsięwzięcia takie muszą ściśle wynikać z celów prowadzonych działań rewitalizacyjnych na danym terenie. Kwalifikować mogą się jedynie wydatki ponoszone na adaptację budynków mieszkalnych wielorodzinnych, z przeznaczeniem na lokale socjalne, bądź na renowację/modernizację (nie budowę nowych) budynków stanowiących własność publiczną lub własność podmiotów o celach niezarobkowych wykorzystywanych na cele mieszkaniowe. Zgodnie z art. 47 ust. 1 *Rozporządzenia 1828/2006* inwestycje w obszarze mieszkalnictwa mogą być realizowane wyłącznie na wyznaczonych obszarach wsparcia, które spełniają co najmniej trzy z następujących kryteriów, w tym dwa kryteria spośród tych wymienionych w lit. od a) do h):

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- c) niekorzystne trendy demograficzne;
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;

- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

6 Kryteria wyboru pilotażu i kolejności realizacji zadań

Zadania inwestycyjne możliwe do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich mają zróżnicowany wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy wspieranych obszarów. Biorąc pod uwagę fakt, iż wymienione w Programie inwestycje nie wyczerpują pełnej listy przedsięwzięć, jakie będą spełniały założenia niniejszego Programu, wybór zadań do realizacji będzie uzależniony od dostępności środków oraz stopnia realizacji przez inwestycję celów LPROGRAM. W większości zadań, szczególnie związanych z rewitalizacją obiektów publicznych oraz rozbudową infrastruktury komunalnej, głównym inwestorem będzie Miasto Sandomierz. W przypadku takich projektów decydującym kryterium wpływającym na wybór konkretnych rozwiązań będzie bieżąca dostępność środków finansowych.

Ze względu na możliwość realizacji projektów wpisujących się w ramy Programu przez inne jednostki publiczne lub *quasi-publiczne* realizacja ważnych z punktu widzenia miasta przedsięwzięć będzie uzależniona od możliwości finansowych tych podmiotów.

Ze względu na znaczenie społeczno-gospodarcze poszczególnych rodzajów inwestycji, dokonane pod kątem wyników analizy stanu obszarów Miasta Sandomierza objętych Programem oraz ich wpływu na rozwój terenów rewitalizowanych (co jest podstawowym kryterium realizacji zadań rewitalizacyjnych na obszarach miejskich) można wskazać następującą hierarchię działań:

- Przedsięwzięcia prowadzące do poprawy stanu infrastruktury komunalnej,
- Przedsięwzięcia wpływające na polepszenie stanu cennych architektonicznie obiektów,
- Przedsięwzięcia polegające na uporządkowaniu i zwiększeniu estetyki terenów publicznych,
- Przedsięwzięcia wpływające na zmniejszenie skutków negatywnych przemian społecznych – tworzenie dostosowanej do potrzeb infrastruktury społecznej,
- Przedsięwzięcia prowadzące do zwiększenia potencjału intelektualnego mieszkańców oraz przystosowania do nowych warunków panujących na rynku pracy – rewitalizacja obiektów kulturalnych i edukacyjnych

- Przedsięwzięcia prowadzące do polepszenia stanu bezpieczeństwa w dzielnicach szczególnie dotkniętych problemami przestępczości
- Rozwój komunalnego i społecznego budownictwa mieszkaniowego
- Przedsięwzięcia polegające na rewitalizacji obiektów na cele turystyczne

Jednocześnie przy wyborze projektów do realizacji pod uwagę będą brane także takie kryteria jak:

- ☐ liczba mieszkańców objęta oddziaływaniem projektu
- ☐ wartość architektoniczna obiektów poddanych rewitalizacji
- ☐ efekt społeczny projektu w postaci tworzenia nowych miejsc pracy
- ☐ zgodność z założeniami Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego
- ☐ efekty estetyczne w przypadku realizacji projektów polegających na uporządkowaniu terenów publicznych
- ☐ wpływ projektu na zmniejszenie występowania zjawisk patologicznych i przestępczości
- ☐ liczba/powierzchnia budynków przebudowanych/wyremontowanych na cele edukacyjne i społeczne
- ☐ liczba/powierzchnia obiektów zmodernizowanych na cele kulturalne i turystyczne,
- ☐ zwiększenie wskaźnika wykrywalności przestępstw na obszarach objętych projektami poprawiającymi bezpieczeństwo publiczne

Wyżej wymienione kryteria można traktować także jako wskaźniki osiągnięcia celów Programu.

7 Oczekiwane efekty realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Sandomierza

W sferze przestrzennej

- Ukształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni, które mają kluczowe znaczenie dla zainicjowania i trwałości efektów procesu rewitalizacji w sferze gospodarczej i społecznej.
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, usprawnienie procesów komunikacji w mieście,
- zwiększenie liczby pasażerów transportu publicznego, polepszenie stanu środowiska naturalnego poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych ruchem drogowym,
- podniesienie atrakcyjności i dostępności komunikacyjnej przestrzeni publicznych, dobra dostępność komunikacyjna terenów aktywizacji gospodarczej i turystycznej,
- bezpieczny i pozbawiony barier architektonicznych system ciągów pieszych.
- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności do terenów zieleni i obiektów rekreacyjnych.
- Poprawa warunków organizacji imprez o charakterze sportowym i kulturalnym.
- Zwiększenie dostępności obiektów sportowych dla mieszkańców zdegradowanych obszarów miejskich, pozytywnie zmieniające środowisko zamieszkania.

W sferze gospodarczej

- Ożywienie przestrzeni publicznych oraz przyciągnięcie większej liczby przyjezdnych i mieszkańców oraz poprawę warunków funkcjonowania okolicznych placówek handlowych i usługowych,
- zachęcenie prywatnych właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców do inwestowania w obszarze Starego Miasta, wzrost liczby prywatnych inwestycji w obiektach zabytkowych
- wzrost atrakcyjności oferty kulturalnej o znaczeniu regionalnym,
- wzrost znaczenia turystycznego miasta,
- wzrost zatrudnienia

W sferze społecznej

Wzrost integracji społeczności lokalnych i poczucia ich tożsamości z miejscem zamieszkania, wyrażający się aktywną partycypacją mieszkańców w działaniach inicjowanych przez Miasto oraz zwiększonym uczestnictwem w działaniach organizacji pozarządowych, szczególnie skierowanych na:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób w trudnej sytuacji życiowej, niesamodzielnych z powodu niepełnosprawności, przewlekłych chorób i podeszłego wieku,
- promowanie społecznej integracji osób zagrożonych bezrobociem i ubóstwem,
- organizację wolnego czasu dzieci i młodzieży w celu przeciwdziałania narkomanii, alkoholizmowi i przestępczości,
- zapobieganie powstawaniu patologii wśród dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych bezrobociem, uzależnieniami, i niewydolnymi wychowawczo,
- udzielanie wsparcia i zapobieganie kryzysowym sytuacjom życiowym społeczności lokalnej,
- rozwój aktywności kulturalnej i twórczości artystycznej,
- promocję zdrowia.
- wzrost integracji społecznej mieszkańców.
- poprawę stanu bezpieczeństwa publicznego.

Stopień realizacji celów LPRÓM zostanie w sposób mierzalny rejestrowany i oceniany w oparciu o wskaźniki produktu i rezultatu.

Wskaźnikami produktu są:

- powierzchnia urządzonych terenów rekreacyjnych
- powierzchnia terenów cennych kulturowo i architektonicznie poddanych zabezpieczeniu
- powierzchnia zmodernizowanych/przebudowanych terenów przestrzeni publicznej
- ilość wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych
- ilość wybudowanych i zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej
- ilość wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej
- ilość wybudowanych miejsc parkingowych

- ilość punktów informacji turystycznej
- ilość oddanych do użytku lokali mieszkalnych – socjalnych
- ilość wybudowanych lokali mieszkalnych – w ramach TBS
- ilość systemów monitoringu
- długość wybudowanych i zmodernizowanych ciągów pieszych
- długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg
- długość wybudowanych tras rowerowych
- długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej
- długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci ciepłowniczej
- długość wybudowanych/zmodernizowanych sieci wodociągowych

Wskaźnikami rezultatu są:

- przyrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w obszarze rewitalizacji
- Ilość osób korzystających ze zmodernizowanej i wybudowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- Ilość osób korzystających ze zmodernizowanej i wybudowanej infrastruktury społecznej
- Ilość osób użytkujących nowopowstałą infrastrukturę mieszkaniową

Wskaźniki produktu

Lp.	Nazwa wskaźnika produktu	Jednostka miary	Wartość docelowa osiągnięta do 2015
1	Powierzchnia urządzonych terenów rekreacyjnych	ha	22
2	Powierzchnia terenów cennych kulturowo i architektonicznie poddanych zabezpieczeniu	ha	50
3	Powierzchnia zmodernizowanych/przebudowanych terenów przestrzeni publicznej	ha	1,5
4	Ilość wybudowanych i zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych	szt.	3
5	Ilość wybudowanych i zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej/infrastruktury społecznej	szt.	6
6	Ilość wybudowanych miejsc parkingowych	szt.	403
7	Ilość punktów informacji turystycznej	szt.	3
8	Ilość oddanych do użytku lokali mieszkalnych – socjalnych	szt.	90
9	Ilość wybudowanych lokali mieszkalnych – w ramach TBS	szt.	95
10	Ilość systemów monitoringu	szt.	4
11	Długość wybudowanych i zmodernizowanych ciągów pieszo-rowerowych	km	0,8
12	Długość wybudowanych i zmodernizowanych dróg	km	5,7
13	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej	mb	5100
14	Długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci ciepłowniczej	mb	4500
15	Długość wybudowanych/ zmodernizowanych sieci wodociągowych	mb	4 500

Wskaźniki Resultatu

Lp.	Nazwa wskaźnika rezultatu	Jednostka miary	Wartość docelowa osiągnięta do 2015
1	Ilość nowopowstałych przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych	szt.	25
2	Ilość osób korzystających ze zmodernizowanej i wybudowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	os./rok	220 tyś
3	Ilość osób korzystających ze zmodernizowanej i wybudowanej infrastruktury społecznej	os./rok	2 800
4	Ilość osób użytkujących nowopowstałą infrastrukturę mieszkaniową	os.	540

8 PLAN FINANSOWY REALIZACJI PROGRAMU W LATACH 2007 – 2013

Plan finansowy realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich (zał. nr 2-4) obejmuje jedynie zidentyfikowane w okresie opracowywania Programu planowane przedsięwzięcia inwestycyjne w okresie 2007-2013. Ze względu na dużą liczbę przedsięwzięć możliwych do realizacji oraz długi okres objęty Programem, wykraczający poza horyzont planistyczny wielu podmiotów (co uzależnione jest m.in. od wielkości posiadanych środków własnych oraz formy własności obiektów), a także nieznany jeszcze limit poziomów dofinansowania ze środków funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, wymienione projekty oraz zakres finansowy mają jedynie charakter szacunkowy. Wielkość nakładów na poszczególne zadania będzie uzależniona także od zmiany cen na rynku usług i materiałów budowlanych.

Realizacja poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych uzależniona jest od odpowiedniego montażu finansowego środków pochodzących z różnych źródeł. Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych, dotacji i innych środków zewnętrznych. Wskazane w Programie działania stanowią podstawę do konstruowania montażu finansowego i przygotowania aplikacji o wsparcie finansowe wskazanych projektów ze środków pomocy strukturalnej.

W przypadku realizacji dodatkowych inwestycji finansowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, należy spełnić następujące warunki:

- Uzyskanie zaświadczenia o zgodności inwestycji z celami Programu
- Podjęcie uchwał (wydanie decyzji) potwierdzających decyzję realizacji przedsięwzięcia przez odpowiednie organy uchwałodawcze właściwe dla poszczególnych instytucji (np. Rada Miasta, Rada Mieszkańców, dyrektor placówki)
- Zabezpieczenie kwoty udziału własnego zgodnie z zasadami określonymi dla programów pomocowych. Kwota ta musi zostać potwierdzona niezależnymi dokumentami (np. uchwałą budżetową, dokumentami bankowymi, promesą otrzymania pożyczki/kredytu).

9 SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY WDRAŻANIA PROGRAMU

System monitorowania realizacji Programu jest procesem, mającym na celu ukazanie i analizowanie stanu zaawansowania wdrażanych projektów i ich zgodności z postawionymi założeniami. Polega on na systematycznym zbieraniu, raportowaniu i interpretowaniu danych opisujących osiągnięte efekty w odniesieniu do wydatkowanych funduszy.

System monitorowania LPRM Miasta Sandomierza odbywać się będzie w oparciu o roczne sprawozdania z realizacji zadań, stanowiące uzupełniający element dokumentu.

Istotą procesu monitorowania Programu jest wyciąganie wniosków służących późniejszej ocenie jego wdrażania, w oparciu o informacje wypływające z realizacji poszczególnych zadań, a także modyfikowanie dalszych działań, celem uzyskania maksymalnych wskaźników efektywności.

Istotne znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu działań, w ramach LPRM Miasta Sandomierza posiadać będzie Burmistrz Miasta Sandomierza oraz Rada Miasta. Główną ich rolą będzie monitorowanie przebiegu zadań zawartych w Programie, celem ewentualnej interwencji – w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z ich realizacji.

Główne warunki powodzenia wdrażania Programu to:

- ☐ aktywna obecność różnego typu inwestorów
- ☐ dobrowolność przystępowania do Programu
- ☐ właściwa skala działań i autonomia jednostki zarządzającej
- ☐ elastyczność i pragmatyzm w konkretnych realizacjach przy jednoczesnym zachowaniu przyjętej strategii działań
- ☐ mobilizacja wszystkich partnerów instytucjonalnych: banków, organu wykonawczego miasta, inwestorów budowlanych, prywatnych właścicieli mieszkań i budynków, wspólnot mieszkaniowych, kupców, stowarzyszeń lokalnych
- ☐ wprowadzenie planowanych zamierzeń do programów regionalnych dla zapewnienia współfinansowania publicznego

- zaprogramowanie lokalnych instrumentów pomocy dla inwestowania w pożądanym dla rozwoju miasta dziedzinach gospodarki i infrastruktury,
- przygotowanie działań pro-społecznych, m.in. pomoc w przesiedleniach rodzin i osób samotnych oraz innych grup o specyficznych problemach, m.in. osób starszych, osób z marginesu społecznego
- przygotowanie programów rozwoju gospodarczego, np. w dziedzinie przywrócenia lub rozwoju sektorów usług, handlu oraz drobnej przedsiębiorczości.

W przypadku realizacji dodatkowej inwestycji finansowanej w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich przez podmiot zewnętrzny, musi on uzyskać akceptację Burmistrza Miasta o zgodności projektu z LPRM.

Podmiot zainteresowany przedłoży w Wydziale Techniczno-Inwestycyjnym krótką metrykę projektu wskazującą na jego zgodność z celami LPRM. Przedkładana do UM metryka projektu obligatoryjnie musi zawierać następujące elementy, ułatwiające stwierdzenie jego zgodności z LPRM :

- tytuł projektu,
- wskazanie beneficjenta projektu (podmiot odpowiedzialny za jego realizację),
- przedmiot/zakres inwestycji,
- wskazanie obszaru rewitalizacji zgodnego z Programem,
- wskazanie zgodności z konkretnymi celami Programu,
- wartość projektu w PLN,
- okres rzeczowej realizacji projektu,
- stan przygotowania dokumentacji projektowej,
- przewidywane źródła finansowania projektu.

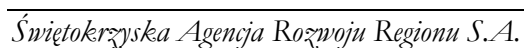
W przypadku stwierdzenia takiej zgodności przez pracowników UM Sandomierza (w razie wątpliwości możliwa jest konsultacja z członkami Zespołu Zadaniowego ds. opracowania LPRM lub Komisjami Rady Miasta), podmiot otrzyma akceptację zgodności projektu z celami LPRM podpisaną przez

Burmistrza Miasta, która może zostać załączana wraz z kopią LPROM do ewentualnego wniosku aplikacyjnego. Kopia wydanego potwierdzenia będzie archiwizowana, co pozwoli na efektywny monitoring Programu.

Ze względu na dużą liczbę podmiotów, które mogą być zainteresowane realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych wpisujących się w założenia Programu należy zapewnić, iż będzie on dostępny dla każdego z nich.

LPROM zostanie umieszczony na stronach internetowych Miasta Sandomierza (www.sandomierz.pl).

Monitoring wdrażania LPROM prowadzić będzie Zespół Zadaniowy ds. opracowania LPROM, dokonując oceny jego realizacji raz na pół roku. W przypadku stwierdzenia konieczności dokonania korekt w LPROM fakt ten będzie przekazywany Burmistrzowi i Radzie Miasta.

Załącznik nr 2 – Zestawienie projektów mających na celu przestrzenny rozwój miasta Sandomierza, do realizacji w ramach LPRM w latach 2007 – 2015

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia			Nakłady w latach (tyś. PLN)					
	tyś. PLN	W tym: pozostałe środki (UE, budżet państwa, kapitał prywatny %	W tym: środki z budżetu miasta Sandomierza %	Do 2009	2010	2011	2012	2013	Po 2013
Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju poprzez poprawę warunków komunikacji wewnętrznej oraz architektonicznego wizerunku miasta	3 000	0	100	300	300	800	800	800	-
Rewitalizacja Starego Miasta w Sandomierzu - Bulwar Piłsudskiego	19 700	79	21	7 000	11 000	1 700	-	-	-
Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	37 000	50	50	300	100	7 000	10 000	16 600	3 000
Realizacja polityki gospodarowania starymi komunalnymi zasobami mieszkaniowymi w celu planowania zmiany funkcji obszarów miejskich	200	0	100	-	-	100	100	-	-
Modernizacja istniejącego zasobu budownictwa komunalnego oraz tworzenie zasobu lokali o charakterze socjalnym	10 000	30	70	1 600	2 200	2 500	1 000	1 000	1 700
Budowa wielorodzinnych budynków mieszkalnych przeznaczonych na wynajem (w ramach TBS) wraz z zapleczem handlowo usługowym	10 000	80	20	1 400	3 000	3 000	1 600	-	1000
Wzmocnienie zasobów dziedzictwa	10 000	63	37	4 000	6 000	-	-	-	-

kulturowego i przyrodniczego Miasta Sandomierza – etap II									
Rewitalizacja Placu 3 maja	3 000	0	100			1 000	1 000	1 000	-
Zakup autobusów w celu świadczenia usług transportu publicznego dla miasta Sandomierza	3 800	100	0	-	3 800	-	-	-	-
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Sandomierza	35 000	50	50	1 700	10 000	10 000	13 300	-	-
RAZEM	131 700	-	-	16 300	36 400	26 100	27 800	19 400	5 700

Załącznik nr 3 – Zestawienie projektów mających na celu gospodarczy rozwój miasta, do realizacji przez Gminę Miejską Sandomierz w ramach LPRM w latach 2008 – 2015

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia			Nakłady w latach (tyś. PLN)					
	tyś. PLN	W tym:	W tym:	Do 2009	2010	2011	2012	2013	Po 2013
		pozostałe środki (UE, budżet państwa, kapitał prywatny %	środki z budżetu miasta Sandomierza %						
Działania na rzecz wzmocnienia potencjału instytucjonalnego w celu aktywizacji rynku pracy	250	20	80	-		50	50	50	100
Stwarzanie warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości	10 000	30	70	-					10 000
Inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych służących zdolnościom adaptacyjnym młodzieży do potrzeb rynkowych, zwiększania mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszeniu kwalifikacji zawodowych uwzględniających rzeczywiste potrzeby rynku pracy	2 500	95	5	-	500	500	500	500	500
Wspieranie rozwoju współpracy między placówkami oświatowymi, uczelniami wyższymi, ośrodkami naukowo-badawczymi a przedsiębiorcami	1 000	80	20	-		500	500		
Aktywizacja zawodowa grup społecznych, zagrożonych marginalizacją społeczną i ekonomiczną	2 500	80	20	-	500	500	500	500	500
Podniesienie walorów Starego Miasta poprzez nadanie zlokalizowanym tam obiektom nowych funkcji społeczno-gospodarczych przy jednoczesnej ochronie	4 000	80	20	-		1 000	1 000	1 000	1 000

wartości kulturowej i historycznej obiektów									
Wspieranie aktywności społecznej z udziałem organizacji pozarządowych i grup nieformalnych	2 500	80	20	-		500	500	500	1 000
Promocja turystyczna i gospodarcza miasta i regionu, ułatwienie dostępu do wszechstronnych informacji ofertowo-instytucjonalnych poszukiwanych przez potencjalnego inwestora	3 000	80	20	-		1 000	1 000	1 000	
Stworzenie systemu preferencji ekonomicznych w celu rozwoju przedsiębiorczości oraz utrzymania i tworzenia miejsc pracy	2 000	50	50	-		500	500	500	500
RAZEM	27 750	-	-	0	1000	4 550	4 550	4 050	13 600

Załącznik nr 4 – Zestawienie projektów mających na celu społeczny rozwój miasta, do realizacji w ramach LPRM w latach 2008 – 2015

Nazwa przedsięwzięcia	Koszt przedsięwzięcia			Nakłady w latach (tyś. PLN)					
	tyś. PLN	W tym: pozostałe środki (UE, budżet państwa, kapitał prywatny	W tym: środki z budżetu miasta Sandomierza	Do 2009	2010	2011	2012	2013	Po 2013
		%	%						
Poszerzenie zdolności adaptacyjnych młodzieży, zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców, podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz upowszechnianie dostępu do wiedzy poprzez inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych	2 000	95	5	300	300	300	300	400	400
Działania na rzecz tworzenia równych szans edukacyjnych i spełnienie możliwości aspiracji edukacyjnych dzieci i młodzieży z różnych środowisk miasta	10 000	30	70	200	100	5 000	1 700	3 000	-
Działania na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie liczby pracowni komputerowych w szkołach oraz dalsze upowszechnianie nauki języków obcych	2 000	50	50	300	300	300	300	400	400
Działania na rzecz dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych	1 800	20	80	300	300	300	300	300	300
Aktywizacja zawodowa kadry dydaktyczno – wychowawczej na rzecz aktywizacji środowisk młodzieżowych i dziecięcych	2 000	95	5	300	300	300	300	400	400
Inicjowanie i koordynacja programów prewencyjnych w celu poprawy społecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta oraz turystów	2 500	80	20	400	400	400	400	400	500

Koordinacja i promocja działań na rzecz zwalczania patologii społecznych w celu przeciwdziałania trwałej marginalizacji pewnych grup społecznych	2 000	80	20	300	200	200	300	500	500
Promocja i wspieranie inicjatyw obywatelskich służących przeciwdziałaniu patologiom społecznym	1 000	80	20			250	250	250	250
Wspieranie aktywności społecznej w formie partnerstwa publiczno – prywatnego oraz publiczno-społecznego	1 000	50	50			250	250	250	250
Podejmowanie działań na rzecz niedopuszczenia do wykluczenia społecznego określonych grup społecznych (osoby niepełnosprawne, samotnie wychowujące dzieci, inne)	2 000	50	50	200	200	200	200	600	600
RAZEM	26 300	-	-	2 300	2 100	7 500	4 300	6 500	3 600